

HRVATSKI VOJNIK



Broj 454 • 15. kolovoza 2014. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

BESPLATNI PRIMJERAK

19. OBLJETNICA VRO OLUJA
ZAJEDNIŠTVOM DO POBJEDE

COMMANDO OBUKA BSD-a

**SEDMORICA NAJUPORNIJIH
IZVLAČILI I ZADNJE
ATOME SNAGE**

RAZGOVOR

**komodор
Robert Hranj,**
zapovjednik Hrvatske
ratne mornarice

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA 0 3 3 1 4
9 77113305000003

HRVATSKA RATNA MORNARICA

**ZAVRŠNO OCJENJIVANJE
PRVOG HRVATSKOG
AVPD TIMA**

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

SADRŽAJ

4 19. OBLJETNICA VRO OLUJA

Zajedništvom do pobjede

7 MORH

Uručena promaknuća, odlikovanja, nagrade i pohvale

8 AKTUALNO

Nužnost donošenja odluke o budućnosti HRZ-a

10 RAZGOVOR

komodor Robert HRANJ,
zapovjednik Hrvatske ratne mornarice

12 HRVATSKA RATNA MORNARICA

Završno ocjenjivanje prvog hrvatskog AVPD tima

16 VOJNI POLIGON "GAŠINCI"

Kadeti na tretjednoj intenzivnoj obuci

18 COMMANDO OBUKA BSD-a

Sedmorica najupornijih izvlačili i zadnje atome snage

22 ISAF

Nove zadaće Satnije za zaštitu savjetničkih
timova 23. HRVCON-a



IMPRESSUM

Nakladnik:

**MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE
SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTV
ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTV**

Glavni urednik:

Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morph.hr)

Zamjenica glavnog urednika:

Vesna Pintarić (vpintar@morph.hr)

Urednici i novinari:

Leida Parlov (leida.parlov@morph.hr),

Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com),

Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com),

Petra Kostanjšak (petra.kostanjsak@morph.hr)

Gordana Jelavić (gordana.jelavic@yahoo.com), Andrea Pavlić

Dubravka Marić (dmatic@morph.hr)

Tomislav Brandt

Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić

Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Intergrafika TTŽ d.o.o., Bistranska 19, Zagreb

Adresa uredništva:

Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b,

10000 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@morph.hr

3000 primjeraka

Naslovnici snimila Lada PULJIZEVIĆ

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2014.
Novinarski prilози objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.



- | | | | |
|----|--|----|---|
| 23 | OSRH
Potpisani sporazum o američkoj donaciji za zbrinjavanje UbS-a | | |
| 24 | NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE
HEaDS-UP - nove napredne borbene kacige | 42 | PODLISTAK
Težnja za ujedinjenjem |
| 28 | KOPNENA VOJSKA
Treći pokušaj | 47 | VEKSILOLOGIJA
Francuske vojnopolomorske zastave |
| 33 | VOJSKE SVIJETA
Oružane snage Mjanmara | 48 | MULTIMEDIJA
Najnapredniji mobilni procesor |



UVODNIK

Operacija Oluja briljantna je hrvatska pobjeda koja nas obvezuje da čuvamo slobodu stečenu u Domovinskom ratu i na tim temeljima gradimo našu budućnost, a do pobjede i slobode došli smo zahvaljujući zajedništvu svih hrvatskih građana. U ovom broju donosimo reportažu s obilježavanja 19. obljetnice VRO Oluja u Kninu.

Završno ocjenjivanje prvog hrvatskog autonomnog tima za zaštitu broda (AVPD) provedeno je na strelištu Bralovac vojnog poligona "Crvena zemlja", u vojarni "Sveti Nikola", te na brodu Faust Vrančić. Prethodio mu je dugotrajan rad i strpljive pripreme na svim razinama do konačne selekcije najboljih kandidata za AVPD tim te njihove višemjesečne, danonoćne obuke. Petnaest kandidata, od kojih će deset uskoro krenuti prema Somaliji, pokazalo je tijekom cijelodnevne plovidbe i ocjenjivanja što sve znaju, za što su spremni i zašto su najbolji...detaljnije možete pročitati u broju koji je pred vama.

Na vojnom poligonu "Gašinci" kadeti koji su završili prvu i njihovi kolege sa završene druge akademske godine, kraj srpnja i dio kolovoza provode na vojnim kampovima. Usvajaju nova i usavršavaju već stečena znanja i vojničke vještine. S kadetima HVU-a na Gašincima je i petnaestak kadeta oružanih snaga SAD-a s kojima se suradnja odvija u sklopu CULP programa...

U vojnoj zrakoplovnoj bazi u Divuljama, pratili smo jednu od najatraktivnijih i iznimno iscrpljujućih faza šestomjesečne commando obuke Bojne za specijalna djelovanja – preživljavanje i snalaženje na vodi. Iako se u potpunosti održava na moru, trebala bi sedmoricu najupornijih pripremiti za snalaženje na svim vrstama vodenih prepreka...

Uredništvo

19. OBLJETNICA VRO OLUJA

Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja te 19. obljetnica vojno-redarstvene operacije Oluja svečano su 5. kolovoza obilježeni u Kninu, gradu na čijoj se tvrđavi prije devetnaest godina ponosno zavijorio hrvatski barjak simbolično označivši pobjedonosno napredovanje Hrvatske vojske u dotad najopsežnijoj vojnoj operaciji poduzetoj za oslobođenje domovine. Nazočili su joj najviši državni i vojni dužnosnici među kojima i predsjednik RH Ivo Josipović, premijer Zoran Milanović, predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko, ministar obrane Ante Kotromanović i načelnik GS OSRH general zborni Drago Lovrić, ministri u Vladi i saborski zastupnici te brojni drugi.

Hrvatski branitelji pristigli iz svih krajeva Hrvatske od ranih jutarnjih sati uključili su se u program koji je počeo budnicom gradskim ulicama i mimoходом sudionika biciklističkog maratona Vukovar-Knir, improviziranih vojnih vozila iz Domovinskog rata povjesne postrojbe "Karlovачki počasni vod ZNG-91" te motorista veterana. Na kninskoj tvrđavi potom je svečano podignuta državna zastava, a tu je čast imao poručnik Joso Bajan, hrvatski vojni invalid Domovinskog rata, čime je simbolično obilježen ulazak pripadnika OSRH u Knin tijekom VRO Oluja, te su s dužnim poštovanjem pročitana imena 199 poginulih i nestalih hrvatskih branitelja u operaciji. Svečanost podizanja hrvatske zastave koja se ponosno zavijorila na kninskoj tvrđi uve-

ZAJEDN



OPERACIJA OLUA BRILJANTNA JE HRVATSKA POBJEDA KOJA NAS OBVEZUJE DA ČUVAMO SLOBODU STEČENU U DOMOVINSKOM RATU I NA TIM TEMELJIMA GRADIMO NAŠU BUDUĆNOST, A DO POBJEDE I SLOBODE DOŠLI SMO ZAHVALJUJUĆI JEDINSTVU SVIH HRVATSKIH GRAĐANA, ISTAKNUTO JE U KNINU...

Vesna PINTARIĆ, snimili Željko STIPANOVIĆ, Stjepan BRIGLJEVIĆ

IŠTVOM DO POBJEDE

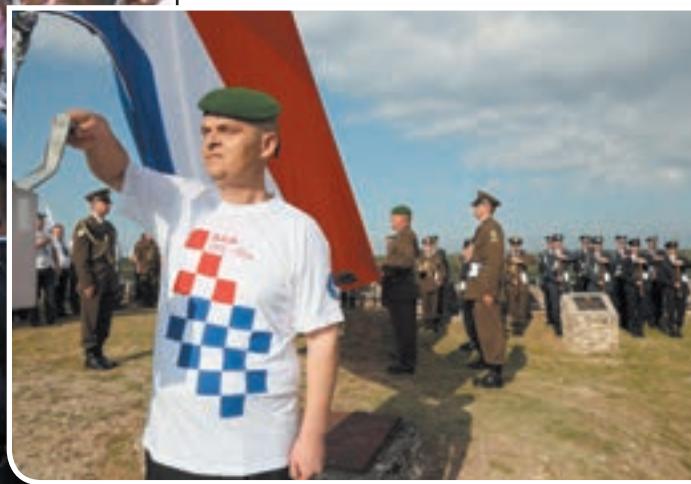
ličao je i prelet borbenih MiG-ova. Središnja svečanost nastavljena je na Trgu Ante Starčevića gdje je ispred spomenika Hrvatske pobjede "Oluja 95" položen zajednički vijenac u ime predsjednika RH, Hrvatskog sabora i Vlade RH, MORH-a, MUP-a i Ministarstva branitelja, OSRH, udruga iz Domovinskog rata i Šibensko-knin-

ske županije. Sa središnjeg trga potom je poletjelo 19 golubica u znak sjećanja na poginule i nestale hrvatske branitelje u VRO Oluja. Na prepunom gradskom trgu načinima se potom obratio predsjednik HVIDRA-e Šibensko-kninjske županije, umirovljeni brigadir Ivan Vučić koji je tom prigodom zahvalio svim braniteljima koji

su svoje živote ugradili u hrvatsku slobodu te izrazio poštovanje prema prvom hrvatskom predsjedniku dr. Franji Tuđmanu kao i svim ratnim zapovjednicima i postrojbarna koje su sudjelovale u obrani i oslobođenju Hrvatske. Istaknuo je kako je VRO Oluja briljantna hrvatska pobjeda koja nas obvezuje da čuvamo slobodu

stečenu u Domovinskom ratu i na tim temeljima gradimo našu budućnost, te je dodao kako su hrvatski branitelji spremni preuzeti dio svoje odgovornosti u izgradnji hrvatskog društva. Čestitke povodom obljetnice uputio je i predsjednik Vlade RH Zoran Milanović istaknuvši zahvalu svim hrvatskim braniteljima koji su poginuli za slobodu domovine. Kazao je kako u ratu, a i porazu treba pokazati otpor i prkos, u pobjedi velikodušnost, a u miru dobru vjeru.

Na ovoj velikoj i značajnoj hrvatskoj obljetnici čestitke je braniteljima uputio i predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko naglasivši da je Hrvatska do pobjede i slobode došla zahvaljujući jedinstvu svih hrvatskih građana. Istaknuo je da unatoč podjelama u društvu, svim napo-



Na kninskoj tvrđavi svečano je podignuta državna zastava, a tu je čest imao poručnik Joso Bajan, hrvatski vojni invalid Domovinskog rata

19. OBLJETNICA VRO OLUJA



Predsjednik RH Ivo Josipović istaknuo je kako je Hrvatska pobijedila u ratu, ali kako mora pobijediti i u miru, ponajprije gospodarsku krizu i sve nedemokratske tendencije te se usmjeriti na gospodarski napredak rekavši na kraju: "Učinit ćemo sve da Hrvatska bude uspješna i prosperitetna zemlja"



Pregled svečanog postroja ratnih zastava



Polaganje zajedničkog vijenca ispred spomenika Hrvatske pobjede "Oluja 95"

rima budućim naraštajima moramo osigurati bolju budućnost, sačuvati dostignute demokratske standarde i biti dostojanstveni.

Nazočnima se na kraju obratio predsjednik RH Ivo Josipović istaknuvši kako je Hrvatska pobijedila u ratu,

ali kako mora pobijediti i u miru, ponajprije gospodarsku krizu i sve nedemokratske tendencije te se usmjeriti na gospodarski napredak rekavši na kraju: "Učinit ćemo sve da Hrvatska bude uspješna i prosperitetna zemlja."

U zajedničkom mimo-
du potom su se pripadnici Oružanih snaga RH, policije, braniteljskih i stradalničkih udruga uputili do crkve Gospe Velikog Hrvatskog Krsnog Zavjeta gdje je služena misa za domovinu.

Svečano obilježavanje obljetnice tijekom dana upotpunjeno je prigodnim programom Orkestra OSRH, humanitarnom nogometnom utakmicom veterana 4. i 7. gardijske brigade, nastupom kulturno-umjetničkih društava, prezentacijom rada udruga i zadruga hrvatskih branitelja i aukcijom slika, a završeno je koncertom na središnjem gradskom trgu. ■

U crkvi Gospe Velikog Hrvatskog Krsnog Zavjeta služena je misa za domovinu



NAJPOSJEĆENIJI DAN OTVORENIH VRATA U VOJARNI "ZEMUNIK"

Povodom Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja i 19. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja, u organizaciji 93. zrakoplovne baze u vojarni "Zemunik" 5. je kolovoza organiziran Dan otvorenih vrata gdje su prvi put javnosti predstavljeni obnovljeni MiG-ovi među kojima i crveno-bijeli MiG, popularna Kockica. Doletjevši u formaciji pet aviona, MiG Kockica preletom je najprije pozdravio sve posjetitelje nakon čega su sletjeli na stajanku baze Zemunik priključivši se izložbenom prostoru na kojem su bili izloženi avioni i helikopteri iz sastava 93. zb.

Najviše je pozornosti pljenjeni kockasti MiG uz koji su se gotovo svu posjetitelju željeli fotografirati, a jednaku atrakciju priredili su piloti letačkim programom na avionima ZLIN-242 L i Pilatusu PC-9M, helikopteru BELL-206 B dok su avioni Canadair CL-415 i Airtractor AT-802 izveli simulaciju ispuštanja vode. Cijeli program zaključila je akrobatska grupa "Krila Oluje" kojoj je ovo bio 101. nastup i jubilarni 100. njezinu vodi bojniku Matiji Vrduki.

Bio je ovo najposjećeniji Dan otvorenih vrata u Zemuniku na koji je došlo oko 4000 posjetitelja, a poseban gost vojarne

bio je pilot Matko Raos koji je iz Splita doletio obnovljenim avionom Polikarpov Po-2 starim 83 godine.

M. KARAČIĆ



OJL, snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ

MORH



**ODLUKOM PREDSJEDNIKA
REPUBLIKE HRVATSKE U VIŠI
JE ČIN PROMAKNUTO 99 ČASNika
I ČASNICA, DOK JE ODLUKOM NA-
ČELNIKA GS OSRH U VIŠE DOČA-
SNIČKE I VOJNIČKE ČINOVE PRO-
MAKNUTO 200 PRIPADNIKA OSRH**



URUČENA PROMAKNUĆA, ODLIKOVANJA, NAGRade i POHVALE

Povodom Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja te 19. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja, na svečanosti održanoj 4. kolovoza u Domu HV-a "Zvonimir" u Zagrebu, pomoćnik ministra obrane Viktor Koprivnjak i načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Drago Lovrić uručili su pripadnicima OSRH izvode o promaknućima, nagradama i pohvalama. General Lovrić prisutnima je čestitao Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja te 19. obljetnicu vojno-redarstvene operacije Oluja. "Oružane snage 5. kolovoza obilježavaju najveću pobjedu u Domovinskom ratu, bitku svih bitaka i oluji svih oluja u povijesti hrvatskog naroda koja će ostati zabilježena zlatnim slovima u hrvatskoj povijesti," rekao je dodavši kako je Oluja pokazala spremnost i odlučnost hrvatskog vojnika i Hrvatske vojske te njihovu snagu, uspješnost i požrtvovnost. "Zbog njih i onih koji su žrtvovali svoje živote moramo čuvati pravu istinu o Oluji i Domovinskom ratu," istaknuo je te pritom podsjetio i na nedavno sudjelovanje pripadnika OSRH u obrani od poplava: "Pokazali smo predanost hrvatskih vojnika, spremnost na žrtvu i sve izazove koje nosi budućnost u obrani naših nacionalnih interesa. Ponošan sam na sve pripadnike Oružanih snaga RH jer su se iskazali pružanjem pomoći stanovništvu na poplavom ugroženom

području u Slavoniji." General Lovrić zahvalio je svim promaknutim, nagrađenim i pohvaljenim pripadnicima OSRH naglasivši da su promaknuća u viši čin najjasnije priznanje koje vojska daje svojim pripadnicima za njihova postignuća. Odlukom predsjednika Republike Hrvatske u viši je čin promaknuto 99 časnika i časnica, dok je odlukom načelnika GS OSRH u više dočasničke i vojničke činove promaknuto 200 pripadnika Oružanih snaga RH. Od ukupno 99 promaknutih časnika i časnica, dvojica su promaknuta u čin generala, a jedan u viši generalski čin. U čin general-bojnog promaknuto je brigadni general Dražen Šurić, a u čin brigadnog generala promaknuto su brigadiri Darko Pintarić i Boris Zdilar.

U čin brigadira promaknuti su pukovnici Niko Jurilj, Rudolf Vučić, Ivan Galović, Emilio Turina, Vjeran Matišin, Ivan Hodak, Dražen Keser, Zoran Pećušak, Berislav Vidović i Dražen Cvitanović, a u čin kapetana bojnog broda promaknuto je kapetan fregate Damir Dojkic.

U čin pukovnice promaknute su bojnici Sandra Krivić i Vera Bogović, a u čin pukovnika promaknuti su bojnici Dejan Petrović, Mario Grgić, Mišo Kranjčić, Ivica Petrić, Dragan Andrijević, Željko Bosorić, Miroslav Boljević, Dubravko Gašparec, Davor Kisieljak, Dražen Knezić, Ivan Damiani, Davor-Josip Babić i Toma Durdov. U čin bojnika promaknuto je 13 sat-



"Oružane snage 5. kolovoza obilježavaju najveću pobjedu u Domovinskom ratu, bitku svih bitaka i oluji svih oluja u povijesti hrvatskog naroda koja će ostati zabilježena zlatnim slovima u hrvatskoj povijesti," rekao je general zboru Drago Lovrić dodavši kako je Oluja pokazala spremnost i odlučnost hrvatskog vojnika i Hrvatske vojske te njihovu snagu, uspješnost i požrtvovnost

nika i dvije satnica, u čin satnika 12 natporučnika i četiri natporučnice, u čin poručnika bojnog broda promaknuto je jedan poručnik fregate, dok su u čin natporučnika promaknuta 33 poručnika i pet poručnica.

Predsjednik Republike odlikovao je Redom hrvatskog trolista pukovnika Željka Seretineka, Spomenicom domovinske zahvalnosti pukovnika Dragana Baturinu i bojnicu Ružu Stipić, a Redom hrvatskog pletera kapetana fregate Nenada Žitkovića, pukovnika Emila Hanzena, pukovnika Stjepana Kužira, pukovnika Krešimira Lokasa, pukovnika Antu Maljkovića, pukovnika Ivana Veingartnera, pukovnicu Miru Skukan, bojnika Domagoja Adanića, bojnicu Vlatku Bosilj, satnicu Ivanu Brzicu, satnika Josipa Katavića, satnicu Irenu Marčinko, časničkog namjesnika Krešimira Staneca, časničkog namjesnika Zlatka Pračića, stožernu narednicu Ljiljanu Glavurdić, stožernu narednicu Ljilju Martinović i narednicu Ljiljanu Pokrivač. Za ostvarene natprosječe rezultate u izvršavanju postavljenih zadaća, odlukom vrhovnog zapovjednika pohvaljeni su bojnici Vjekoslav Pavlović i Marijan Grđan, satnica Mirjana Lohert, satnik Mario Maslov i narednik Stevo Kos. Ministar obrane nagradio je dva, a pohvalio pet pripadnika OSRH. Načelnik GS OSRH nagradio je osam i pohvalio 21 pripadnika OSRH. ■

AKTUALNO

NUŽNOST DONOŠENJA ODLUKE O BUDUĆNOSTI HRVATSKEGA ZRAKOPLOVSTVA

DAN NAKON PADA BORBENOG ZRAKOPLOVA MiG-21, MINISTAR OBRANE ANTE KOTROMANOVIĆ I NAČELNIK GS OSRH GENERAL ZBORA DRAGO LOVRić ISTAKNULI SU NUŽNOST DOGOVORA I DONOŠENJA ODLUKE O BUDUĆNOSTI HRVATSKOG RATNOG ZRAKOPLOVSTVA, TE HOĆEMO LI 2016. GODINE UVODITI NOVI SUSTAV I NA KOJI NAČIN ĆE SE ŠTITITI HRVATSKI ZRAČNI PROSTOR. ONO ŠTO HRVATSKA IMA JESU VRHUNSKI PILOTI KOJI SU OSPOSOBLJENI OBAVLJATI SVOJE ZADAĆE U SVIM UVJETIMA...

Pad borbenog zrakoplova MiG-21 br. 121, koji se 5. kolovoza vraćao iz Zadra u Zagreb, nakon sudjelovanja u svečanom obilježavanju Dana pobjede i domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja u Kninu, potaknuo je nužnost donošenja jasne i zajedničke odluke o budućnosti Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Na izvanrednoj konferenciji za medije održanoj u Zemuniku dan nakon pada zrakoplova, to su naglasili i ministar obrane Ante Kotromanović i načelnik GS OSRH general zbora Drago Lovrić. Prema izjavi ministra Kotromanovića potreban je dogovor i odluka hoćemo li 2016. godine uvoditi novi sustav i način na koji ćemo štititi svoj zračni prostor.

O razlozima produženja radnog vijeka aviona general Lovrić je istaknuo da su MiG-ovi 21 trebali završiti svoj radni vijek 2010. godine, te da je 2011. trebala početi operativna uporaba novih borbenih aviona. "No, odluke nisu donesene u tom razdoblju i produženje radnog vijeka, odnosno generalni remont MiG-ova 21 bio je potez iz nužde, te je to kratkoročno rješenje koje smo poduzeli s ciljem zaštite sposobnosti Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i održavanja sposobnosti naših pilota, tehničara i ljudi, koji su naša najveća vrijednost," pojasnio je dodavši kako je upravo zbog zaštite zračnog prostora i obveza čuvanja zračnog prostora kao obveza prema NATO savezu, jedino rješenje koje smo u tom trenutku mogli donijeti bilo produženje životnog vijeka aviona MiG-21 kao kratkoročno rješenje.

O uvođenju novog borbenog aviona general Lovrić je rekao: "Ako bismo uvodili, zajedno sa saveznicima nove borbene avione i ako bismo dijelili sposobnost u sustavu Parneće obrane NATO-a ili u sustavu objedinjavanja i dijeljenja sposobnosti Europske unije, ta sposobnost bi nas koštala minimalno od 300 do 400 milijuna kuna. I to je pitanje zaštite nacionalnog suvereniteta i pitanje dogovora sa saveznicima kako ćemo to dijeliti, kako ćemo održavati borbene avione, gdje će biti obuka, kako ćemo postupati u situacijama kada je potrebno zaštiti zračni prostor." Ono što Hrvatska ima jesu vrhunski piloti koji su osposobljeni obavljati svoje zadaće u svim uvjetima, kazao je general Lovrić, a pokazao je to i pilot MiG-a 21, pukovnik Stanko Hrženjak koji je odlično odradio svoj posao u ovim izvanrednim okolnostima.

Da podsjetimo, do nesreće je došlo tijekom povratka aviona sa zadaće iz Zadra. Iako je let prošao u redu, prilikom slijetanja je došlo do problema s hidraulikom, odnosno sa spuštanjem stajnog trapa. Pilot je uspio to napraviti mehaničkim putem, ručno, ali je u tom trenutku došlo do požara na motoru. Pukovnik Hrženjak je kazao kako je pri samom ulasku u pravac za slijetanje došlo do eksplozije u motoru i kabinu je ispunio dim. "Bio sam na visini od 500 metara, pri brzini od 400 km i ostalo mi je deset sekundi do slijetanja. Ispod mene su bile kuće pa sam pričekao da one nestanu i katapultirao se.



**MINISTAR OBRANE
ANTE KOTROMANOVIĆ**

Ne mogu tražiti odgovornost od pilota koji leti na sredstvu koje ima, kao ni zapovjednika koji zapovijeda sredstvima koje imamo, i kao ministar obrane osjećam se najodgovornijim. Pozicija i opozicija moraju donijeti odluku o novoj zrakoplovnoj sili i o tome što ćemo činiti u budućnosti. S ovim proračunskim sredstvima koje imamo ne možemo održavati neke novije sustave. Moramo se dogovoriti i jasno reći hoćemo li 2016. uvesti novi sustav koji će nas sve zadovoljiti. To je teška odluka i za nju je potreban konsenzus.



Priredila Vesna PINTARIĆ, snimili Petra KOSTANJŠAK, Josip KOPI

ŠENJA UĆNOSTI HRZ-a



NAČELNIK GS OSRH GENERAL ZBORA DRAGO LOVRić

Naglašavam vrhunsku obučenost naših piloti, ljudi su naš najveći potencijal. Jednom kad izgubimo tu sposobnost, to je nenadoknadio. Osposobljavanje ljudi, obuka tehničara i školovanje dugotrajan je proces i ako to izgubimo RH će zauvijek izgubiti sposobnost zaštite zračnog prostora. Produženje resursa bio je potec iz nužde.



ZAPOVJEDNIK HRZ-a i PZO-a, GENERAL-BOJNIK DRAŽEN ŠCURI

"Vremenski resursi i radni resursi su dvije različite stvari. Ako su vremenski resursi istekli, a radni nisu, može se određenim mjerama produžiti vremenski resurs. Ovom avionu su istekli vremenski resursi, ali je produžavanje bilo u skladu s pravilima."



PILOT PUKOVNIK STANKO HRŽENJAK

"Niti jedan pilot neće iskočiti dok nije isprobao učiniti sve što je moguće, a procedura nalaže raditi krugove kako bi se potrošilo gorivo i eventualna šteta bila što manja." Njegovom prisjećaju i postupanjem po svim pravilima struke, te usmjeravanjem aviona na nenaseljeno mjesto i potom iskakanjem, izbjegnuta je veća tragedija.



Pao sam 20 do 30 metara od aviona i provo sam pogledao gdje je pao avion," pojasnio je pilot s 25-godišnjim letačkim iskustvom na ovakvim avionima. Niti jedan pilot neće iskočiti dok nije isprobao učiniti sve što je moguće, istaknuo je pukovnik, a procedura nalaže raditi krugove kako bi se potrošilo gorivo i eventualna šteta bila što manja. Njegovom prisjećaju i postupanjem po svim pravilima struke, te usmjeravanjem aviona na nenaseljeno mjesto i potom iskakanjem, izbjegnuta je veća tragedija.

Prema riječima zapovjednik HRZ-a i PZO-a general-bojnika Dražena Šcurija riječ je o starijem avionu koji nije ni bio predviđen za remont. Avion je bio pred istekom resursa, ali je bio ispravan i održavan u skladu s pravilnikom i pravilima struke. "Vremenski resursi i radni resursi su dvije različite stvari. Ako su vremenski resursi istekli, a radni nisu, može se određenim mjerama produžiti vremenski resurs. Ovom avionu su istekli vremenski resursi, ali je produžavanje bilo u skladu s pravilima", pojasnio je zapovjednik HRZ-a i PZO-a dodavši da su resursi aviona istekli u studenom prošle godine i produženi su do 15. kolovoza ove godine, u tri navrata. Produženje resursa se, naime, radi ako je moguće i na avionu se leti dok god je on ispravan. Zapovjednik je istaknuo da se tako radi svugdje u svijetu, odnosno vrše se kontrolni pregledi i produžavaju resursi.

Zbog ovog je događaja osnovano osmeročlano Povjerenstvo za istraživanje nesreće vojnog zrakoplova koje je sastavljeno od zrakoplovnih istražitelja, zrakoplovnih stručnjaka iz područja vojnog letenja, održavanja zrakoplova, zrakoplovne medicine i prava. Ono će, prema riječima ministra Kotromanovića, istražiti i utvrditi uzroke i okolnosti u kojima se nesreća dogodila radi sigurnosti vojnog zračnog pometa te prevencije sličnih događaja u budućnosti. ■

RAZGOVOR

komodor Robert Hranj,
zapovjednik Hrvatske
ratne mornarice

Za Hrvatsku ovaj odlazak znači njezinu veću vidljivost, veću vidljivost naših npora, naših doprinosa i sposobnosti da pridonesemo stabilizaciji i miru u svjetskim kriznim područjima. Tu politički dobivamo određena priznanja, kao država koja daje svoj doprinos u zajednici država. Mi smo relativno mala zemlja i relativno mala vojska pa nas prilika da sudjelujemo u jednoj većoj međunarodnoj operaciji dodatno motivira...



HRVATSKI VOJNICI ŠTITIT ĆE BRO

S komodorom Robertom Hranjem, zapovjednikom Hrvatske ratne mornarice, razgovarali smo krajem srpnja, i bila je to prilika da saznamo više o novoj zadaći u okviru operacije potpore miru u Somaliji ATALANTA (EU NAVFOR SOMALIA – OPERATION ATALANTA) u koju će se uskoro, još prije kraja ove godine, uključiti pripadnici hrvatskih Oružanih snaga, ponajprije HRM-a koji je glavni nositelj zadaće.

Na samom smo kraju ciklusa pripreme prvog hrvatskog AVPD tima. O kakvom je timu zapravo riječ?

Autonomous Vessel Protection Detachment – AVPD tim, odnosno autonomni tim za zaštitu broda, naoružani je vojni tim koji u međunarodnoj operaciji potpore miru u Somaliji ATALANTA sudjeluje tako da se ukrca na brod koji u sklopu *World Food Programa* (WFP) prevozi humanitarnu

pomoć Somaliji. Zadaća AVPD tima je da tijekom rotacije, koja traje od tri do šest mjeseci, osigurava i štiti brod koji plovi pod UN-ovom zastavom za vrijeme plovide te u lukama i na sidrištu, i da tako odvrati i sprječi moguće piratske napade.

Kako i kad su započele pripreme za sudjelovanje u operaciji ATALANTA s ovakvim timom?

U širem smislu, pripreme za ovo traju oko godinu dana. Kad smo se ozbiljnije zainteresirali za ovu suradnju, uspostavili smo kontakte s predstavnicima mornarica prijateljskih zemalja, prije svega Nizozemske, Njemačke i Velike Britanije. Njihovi su AVPD timovi već bili na brodovima, a nas je zanimalo kakve su praktične manifestacije takvog angažmana, zanimalo nas je kakvo je živo iskustvo onih koji su ondje već bili. Razgovarali smo, dobili informacije, razumjeli njihova

iskustva i to nam je pomoglo da se konačno odlučimo i da oblikujemo proces pripreme svojeg tima. Sad smo na kraju procesa priprema, a stručni tim GS OSRH uskoro će ocijeniti koliko je, u čisto vojničkom dijelu, naš AVPD tim spremjan za operaciju. HRM je glavni nositelj zadaće, no važno je istaknuti kako mi nismo bili sami u tome i kako nas je paralelnu cijeli sustav neprekidno podupirao. Glavni stožer OS-a, logistika OS-a, službe i uprave MORH-a – svi su sustavno i neprekidno, na brojnim razinama sudjelovali, radili i pridonosili zajedničkom cilju. Riječ je bila i o brojnim sporazumima koje kao država moramo dogovoriti s bilateralnim partnerima, sa Zapovjedništvom operacije, s EU-om, sa zemljom domaćinom, s vlasnikom broda. Mi šaljemo svoje vojnike preko mnogih granica do prve luke ukrcaja u Džibutiju. Ondje se nalazi francuska vojna baza, ondje će naši vojnici boraviti kad ne plove, a

mnogo je stvari i razina koje prije toga moraju biti uskladene i dogovorene. Ovog trenutka još ne znamo hoće li nakon ove, prve grupe, uslijediti daljnje rotacije. Zaštita koju dajemo brodu dio je operacija zaštite od pirata, a ona se produžuje gotovo *ad hoc* i nema definitivne odluke koliko će ta operacija trajati. Voljeli bismo dobiti priliku da u takvoj zadaći sudjelujemo još koji put, i nakon što se naš prvi AVPD tim vrati.

Kakve su specifičnosti ove, za pripadnike OSRH nove operacije, i kolika je složenost zadaća koje će obavljati?

Riječ je o brodu koji treba čuvati, protivnik je relativno jednostavan i utoliko je zadaća jednostavna. Istodobno, zadaća je i složena jer se nalazite stotinama milja od obale, jer ste tjednima na moru uz jedinu mogućnost kontaktiranja radiovezom i u tim okolnostima članovi tima moraju imati izni-

Napisala i snimila Lada PULJIZEVIĆ

Naš AVPD tim sastavljen je od osam pripadnika HRM-a, jednog pripadnika BSD-a te jednog iz ZzP-a. Sve su to redom probrani momci koji su sposobni, spremni se dokazati i kao pojedinci, i kao postrojba HRM-a, odnosno OSRH. Za vojnike to je jedna od aktivnosti koja nas čini vojnicima

AVPD tim, odnosno autonomni tim za zaštitu broda, naoružani je vojni tim koji u međunarodnoj operaciji potpore miru u Somaliji ATALANTA sudjeluje tako da se ukrcu na brod koji u sklopu World Food Programa (WFP) prevozi humanitarnu pomoć Somaliji. Zadaća AVPD tima je da tijekom rotacije, koja traje od tri do šest mjeseci, osigurava i štiti brod koji plove pod UN-ovom zastavom za vrijeme plovidbe te u lukama i na sidrištu

DOVE POD UN-OVOM ZASTAVOM

mno visoku razinu spremnosti i volje. Naš AVPD tim sastavljen je od osam pripadnika HRM-a, jednog pripadnika BSD-a te jednog iz ZzP-a. Sve su to redom probrani momci koji su sposobni, spremni se dokazati i kao pojedinci, i kao postrojba HRM-a, odnosno OSRH. Za vojnike to je jedna od aktivnosti koja nas čini vojnicima. Vojnici koji ne vježbaju i ne rade manje su spremni od onih koji se aktivno pripremaju i sudjeluju u operacijama. Oni su željni izazova, dokazivanja, njima to puno znači, a ja vjerujem i znam da će naš AVPD tim dostoјno predstavljati hrvatsku zastavu.

Što za Hrvatsku i njezine Oružane snage znači odlazak prvog hrvatskog AVPD tima u operaciju ATALANTA?

Za Hrvatsku ovaj odlazak znači njezinu veću vidljivost, veću vidljivost naših napora, naših doprinosa i sposobnosti da pridoneseмо sta-

bilizaciji i miru u svjetskim kriznim područjima. Tu politički dobivamo određena priznanja, kao država koja daje svoj doprinos u zajednici država. Mi smo relativno mala zemlja i relativno mala vojska pa nas prilika da sudjelujemo u jednoj većoj međunarodnoj operaciji dodatno motivira da se pripremimo. I samo sudjelovanje u takvim aktivnostima prilika je da proširimo svoja iskustva uspoređujući se s drugim vojskama. Uostalom, svako sudjelovanje u operaciji priprema nas za one naše prave, temeljne zadaće – a naša temeljna zadaća je, prije svega, obrana naše domovine.

Prema najavljenom, krajem ove godine preuzet ćete dužnost direktora Glavnog stožera. Kakav HRM ostavljateiza sebe?

Mornarica koju sam zatekao kad sam došao prije gotovo dvije godine bila je mornarica puna kvalitetnih,

dobrih ljudi i puna planova za modernizaciju i nabavu novih brodova. Sve te planove, iz objektivnih razloga, nismo u potpunosti uspjeli realizirati. Nadamo se da ćemo do kraja godine lansirati očekivani projekt gradnje ophodnih brodova koji nam je jako važan jer bi to bili prvi novi brodovi nakon niza godina, a za nas bi značili novu sposobnost, posebno u smislu nadzora granice. To je ono što nam je sad iznimno važno i potrebno. U najavi su još neki projekti modernizacije mornarice, kao što je modernizacija naših radara koji služe za nadzor mora te nabava dva lovaca mina. Kad s tim lovциma mina razvijemo protuminske sposobnosti i podignemo ih na znatno višu razinu, moći ćemo puno bolje nadzirati ono što se nalazi na morskom dnu. Na njemu, nažalost, još uvek ima mina, olupina, bombi, topova iz tko zna kojih ratova – a čišćenje toga i periodično provjeravanje sigurnosti

Hoće li vam kao mornaru biti teško otići iz HRM-a?

Hoće. Pozicija direktora Glavnog stožera svakako je za mene novi izazov, zahtjevna dužnost i nadam se da ću uspješno odgovoriti na sve te izazove, ali i biti zapovjednik mornarice bio je izazov, a kao mornaru to mi je bilo ispunjenje sna. Najljepša dužnost koju mornar može imati je biti negdje blizu brodova, a biti zapovjednik mornarice vjerojatno je vrhunac karijere mornara. No, biti u Glavnom stožeru ne znači da nisam blizu mornarice – ako ništa drugo bit će u prilici iz druge perspektive gledati je i truditi se da se razvija onako kako smo zacrtali i planirali. U mornarici ostaju sposobni ljudi, vjerujem u njih, a vjerujem da će i njezin novi zapovjednik uložiti veliku energiju da bude još bolja i sposobnija. ■



HRVATSKA RATNA MORNARICA

ZAVRŠNO OCJENJIVANJE AVPD TIMA PROVEDENO JE NA STRELIŠTU BRALOVAC VOJNOG POLIGONA "CRVENA ZEMLJA", U VOJARNI "SVETI NIKOLA", TE NA BRODU FAUST VRANČIĆ. PRETHODIO MU JE DUGOTRAJAN RAD I STRPLJIVE PRIPREME NA SVIM RAZINAMA DO KONAČNE SELEKCIJE NAJBOLJIH KANDIDATA ZA PRVI HRVATSKI AVPD TIM TE NJIHOVE VIŠEMJESEČNE, DANONOĆNE OBUKE. PETNAEST KANDIDATA, OD KOJIH ĆE DESET USKORO KRENUTI PREMA SOMALIJI, POKAZALO JE TIJEKOM CJELODNEVNE PLOVIDBE I OCJENJIVANJA ŠTO SVE ZNAJU, ZA ŠTO SU SPREMNI I ZAŠTO SU NAJBOLJI...

U splitskoj luci Lora od 28. do 31. srpnja održano je završno ocjenjivanje prvog hrvatskog autonomnog tima za zaštitu broda (*Autonomous Vessel Protection Detachment – AVPD*) koji će, u skladu s preuzetim obvezama, do kraja ove godine biti upućen u operaciju potpore miru u Somaliji ATALANTA (EU NAVFOR SOMALIA – OPERATION ATALANTA). Glavni nositelj ove zadaće je Hrvatska ratna mornarica čiji su pripadnici do sada godinama uspješno sudjelovali u operaciji ATALANTA obnašajući časničke dužnosti u Zapovjedništvu pomorske operacije u Northwoodu, te na brodovima koji se nalaze u području operacije, a sada će prvi put u operaciji sudjelovati i na ovaj način. Prvi hrvatski AVPD tim brojat će dešet članova među kojima je osam pripadnika HRM-a te po jedan iz BSD-a i ZzP-a, a zapovjednik tima je poručnik bojnog broda Nenad Kontri. Završno ocjenjivanje AVPD tima provedeno je na strelištu Bralovac vojnog poligona "Crvena zemlja", u vojarni "Sveti Nikola", te na brodu Faust Vrančić koji je isplvio iz luke Lora. AVPD timovi su naoružani, vojni timovi koji postupaju u okvirima međunarodne operacije potpore miru u Somaliji ATALANTA, a nalaze se na trgovачkim brodovima koji u sklopu *World Food Programa* (WFP) plove morem ispred obale Somalije i susjednih država te prevoze humanitarnu pomoć i hrana stanovništvu. Vojni tim se nalazi na brodu tijekom plovidbe, u lukama i na sidrištu, a njegova je zadaća osiguravanje i maksimalna zaštita broda od piratskih napada, pljački na moru i u luci, otmica, te odvraćanje i prevencija tih napada. Uvođenje AVPD timova i takav način štićenja brodova pokazao se dosad kao visoko-učinkovit. Tako je 2012. godine zabilježeno 75 piratskih napada od čega 14 uspješnih; a već 2013. bilo je devet napada od kojih ni jedan nije bio uspješan. Pre-

ZAVRŠNO OCJENJ PRVOG HRVA

Napisala i snimila Lada PULJZEVIĆ

IVANJE HRVATSKOG AVPD TIMA

HRVATSKA RATNA MORNARICA


Poručnik bojnog broda Nenad Kontri uskoro će krenuti u misiju ATALANTA kao zapovjednik prvog hrvatskog AVPD tima. Od 1991., od kada je u Hrvatskoj vojsci, poručnik Kontri uglavnom je bio baš tamo gdje se traže oni koji su prvi i najbolji. Tako je dio svoje vojne karijere proveo u Pomorskim diverzantima, zatim je kao ronilac bio u Roniteljskoj satniji Bojne za specijalna djelovanja, a sada je nastavnik rojenja u Odjelu za obuku ronitelja pri Središtu za obuku HRM-a. Poručnik Kontri do sada je sudjelovao u vojnoj misiji u Sijera Leoneu gdje je godinu dana bio vojni promatrač, a zatim je bio zapovjednik prvog hrvatskog kontingenta u Čadu. Ovo mu je treća misija, treći put neka nova zemlja i novo okruženje, ali ponovno ista zadaća: biti među prvima, biti među najboljima.

Poručnik bojnog broda Nenad Kontri zapovjednik AVPD tima

Dok čekamo da brod isplovi, poručnik Kontri namješta svoju pancirku, zagledan prema horizontu procjenjuje valovitost mora, nadgleda sve članove tima, razmjenjuje s njima kratke, brze, završne upute – i usput, strpljivo, odgovara na novinarska pitanja.

Kako se tim priprema za ovu zadaću?

Preduputna obuka bila je vrlo dobro koncipirana, s iskusnim predavačima koji su već sudjelovali u operaciji ATALANTA, bilo u Northwoodu gdje je Zapovjedništvo operacije, bilo obnašajući različite dužnosti na brodovima koji se nalaze u području operacije. Tim je bio potpuno predan, intenzivno smo radili, često i nakon radnog vremena, jer smo imali osjećaj kako trebamo učiniti još, još više, dobro se upoznati s opremom koju nosimo sa sobom. Željeli smo osposobiti tim da bude potpuno spremna za zadaće koje nas očekuju. Zbog toga smo, izvan planiranog, ubacili još nekoliko noći za uvježbavanja, obuku i unapređivanje sposobnosti.

Već ste odlazili u različite misije, sada idete treći put. Možete li, prema informacijama koje sada imate, usporediti ovu s prijašnjim misijama u kojima ste bili?

Ovo će biti najzahtjevnija operacija koju su do sada naše snage provodile. Zahtjevnost je u specifičnosti situacije života na brodu. Ne

kažem da su druge operacije luke, no mnogo je lakše provoditi vrijeme tamo gdje imate svoju smjenu nakon osam sati rada, gdje imate normalan smještaj ili imate vrijeme za teretanu. Ovdje, međutim, od trenutka kada se ukrcate na brod pa do zadnjeg dana, vi ne silazite s broda. Tim se sastoji od deset ljudi među kojima je jedan lječnik i jedan medicinski tehničar. Dakle, osam će ljudi raditi neprekidno 24 sata, sedam dana, tri mjeseca. To će biti vrlo zahtjevno, iscrpljujuće, i doći će do izražaja mentalna spremnost i snaga. Naravno, vojnik uvijek mora biti fizički spremna, tko nije fizički spremna puno će brže psihički pasti, no ovdje će taj mentalni sklop biti najbitniji.

S obzirom na očekivanu zahtjevnost, koliko ste kao zapovjednik tima zadovoljni onim što je učinjeno tijekom priprema?

Jako sam zadovoljan, prije svega samom selekcijom i odabiru ljudi. Sve su to priпадnici bivše postrojbe pomorskih diverzanata i BSD-a, iskusni su i provjereno kvalitetni ljudi. U samom odabiru tima vodilo se računa o očekivanoj zahtjevnosti. Svi članovi tima su tijekom svoje karijere prošli brojne zahtjevne obuke i dokazali se. Jednostavno znam da smo kao tim 100% spremni vrhunski profesionalno odraditi ovu zadaću koja je pred nama.



ma posljednjim podacima pirati trenutačno drže samo jedan veći oteti brod i 39 talaca za koje traže otkupninu, dok su 2011. godine, na vrhuncu svoje aktivnosti, pirati držali 32 broda, 763 taoca, a prihodi od otkupnine su se te godine kretali oko 157 milijuna dolara. Objasnjavajući važnost i ulogu autonomnog tima, Joško Šantić, kapetan bojnog broda i načelnik Odjela za obuku i doktrinu N7 Zapovjedništva HRM-a naglašava kako su za ono što sada na štićenom brodu postižu AVPD timovi ranije bile potrebne jedna fregata ili veći brod, i oni su stalno pratili štićeni brod. "Područje djelovanja somalskih pirata je veće od površine europskog kontinenta, a štićenje broda fregatom značilo je veći trošak gori-



Početkom ovog stoljeća, u drugoj fazi somalskog gradanskog rata, piratstvo se uz obalu Somalije pojavljuje kao ozbiljna prijetnja međunarodnom pomorskom prometu. Somalski su pirati u Adenskom zaljevu 2005. godine zarobili tanker MV FEISTY GAS za koji su kasnije dobili otkupninu od 315 000 dolara. Smatra se da je taj događaj među siromašnim lokalnim stanovništvom i ribarima pokrenuo trend bavljenja piratstvom kao aktivnošću koja donosi veliku finansijsku dobit. Dosadašnja iskustva pokazuju kako se piratski napadi najčešće dogadaju u ranim jutarnjim satima, te rijede u noćima s mjesecinom. Krećući se brzinom do 25 čvorova, pirati u svojim malim, brzim čamcima - skifovima - obično prilaze pramcu ili krmi broda, pokušavaju se pozicionirati uz brod koji napadaju i koristeći se kukama s konopom za penjanje te lagane ljestve uspinju se na brod. Kad su na brodu, pirati se probijaju do zapovjednog mosta, preuzimaju kontrolu nad brodom i zaustavljaju ga, a zatim se na brod ukrcava ostatak piratskih snaga. Pirati u glavnom koriste vatru iz malog oružja i RPG-a, pokušavaju zastrašiti posadu i natjerati je da smanji brzinu i zaustavi brod. Uvođenje AVPD timova na brodove utjecalo je i na promjenu pirateske taktike napada, tako da se sve češće bilježe pokušaji "mekog pristupa". Piratski skif se tada lagano približava ciljanom brodu, pokušava stupiti u komunikaciju s posadom i vidjeti ima li brod naoružan pratrnu. Ako procijene daje brod nezaštićen, pirati će pozvati dodatne skifove i napasti, no za odvraćanje od napada često je dovoljna samo prisutnost naoružanog tima.



va, dnevница, amortizacije, i sve se to s vremenom pokazalo kao vrlo skupa opcija. Zbog toga je razvijena ideja o uvježbanim, naoružanim i osposobljenim timovima koji se ukrcavaju na brod, danonoćno su na njemu, štite ga – i ta ideja se pokazala kao pun pogodak," ističe kapetan bojnog broda Šantić pa zaključuje: "U HRM-u smo u ovoj operaciji prepoznali svoju šansu, more kao svoj prirodnji element, i uspjeli smo dobiti podršku od GS OSRH u želji da HRM bude nositelj ove operacije."

Završnom ocjenjivanju hrvatskog AVPD tima prethodio je dugotrajan rad i strpljive pripreme na svim razinama – od razgovora, prikupljanja

i korištenja iskustava drugih, po-najprije Nijemaca i Nizozemaca čiji su AVPD timovi već sudjelovali u štićenju brodova u sklopu operacije ATALANTA, preko izrade programa preduputne obuke, njegova prihvatanja na svim potrebnim razinama pa do konačne selekcije najboljih kandidata za prvi hrvatski AVPD tim te njihove višemjesečne, danonoćne obuke. Petnaest kandidata, od kojih će deset uskoro krenuti prema Somaliji, pokazalo je tijekom cijelodnevne plovidbe i ocjenjivanja što sve znaju, za što su spremni i zašto su najbolji.

Nakon što je postavljena zaštita broda u luci, a brod Faust Vrančić ispolio iz Lore, priпадnici tima su

pod punom opremom i naoružanjem zauzeli svoje pozicije te je započelo insceniranje i ocjenjivanje mogućih stvarnih situacija. Brod su tako s pramca i s krme napadali pirati krećući se u malim, brzim čamcima; sanirani su, a zatim i medicinskim letovima evakuirani ranjenici; spašavani su ljudi iz mora; gašen je požar koji je izbio u potpalublju; provedena je evakuacija broda a tijekom noćnih aktivnosti korištena je oprema Night Vision Goggles (NVG). U dinamičnom i zahtjevnom programu ocjenjivanja su, uz HRM kao nositelja zadaće i ocjenjivače GS OSRH i HRM-a, sudjelovali i priпадnici HRZ-a i PZO-a, Zzp-a i BSD-a.

Konačno, u kasnim noćnim satima, postrojenim pripadnicima AVPD-a na palubi obratio se glavni ocjenjuvač tima GS OSRH za ocjenjivanje spremnosti, brigadir Mijo Kožić, i rekao je kako se radi o zahtjevnim, ali i odlično provedenim pripremama te prikazanoj visokoj razini znanja i spremnosti. "S današnjim danom završilo je vaše ocjenjivanje spremnosti za upućivanje u operaciju potpore miru i čestitam vam na tome. Budite ponosni na svoj trud, na sve što ste radom postigli i na spremnost koju ste ovdje pokazali. Budite ponosni što kao prvi hrvatski AVPD tim idete u operaciju u kojoj OSRH sudjeluje prvi put," rekao je brigadir Kožić. ■

Uvođenje AVPD timova i takav način štićenja brodova pokazao se dosad kao visoko-učinkovit



Somalija ima površinu od 638 000 km i smještena je na krajnjem istoku kontinenta, na Rogu Afrike. Obala joj je prema Adenskom zaljevu i Indijskom oceanu duga više od 3000 kilometara, a luke ključne za promet, ali još više za dopremu pošiljaka Svjetskog programa za hranu su Berbere, Bosasso, Mogadishu i Kisymo. Uz Somalce koji čine 85% od 10,5 milijuna stanovnika, zastupljeni su i Benadiri, Bravanesi, Bantusi, Bajuni i Etiopljani kao nacionalne manjine. Gotovo svi Somalci su sunitski muslimani, a društvo je tradicionalno organizirano u brojne klanove i potklanove. Oko 80% populacije su nomadski ili polunomadski pastiri koji uzgajaju koze, ovce i deve, a uz stočarstvo kao osnovnu granu, gospodarstvo Somalije oslanja se na poljoprivredu i trgovinu.

Nakon što je dugo vremena bila podijeljena kao britanska i talijanska kolonija, a zatim nakon II. svjetskog rata bila pod protektoratom Velike Britanije te skrbništvom Italije, Somalija je 1960. godine postala nezavisna. Od tada je povijest Somalije ispisivana gradanskim ratovima, vojnim pučevima, međuklanskim sukobima te velikim sušama, dugotrajnim oskudicama, gladu i prirodnim katastrofama. Samo 1990. godine od umrlo 350 000 ljudi, nakon čega UN pokreće operaciju Povratak nade.


VOJNI POLIGON "GAŠINCI"

Na vojnom poligonu "Gašinci" kadeti koji su završili prvu i njihovi kolege sa završene druge akademske godine kraj srpnja i dio kolovoza provode na vojnim kampovima. Usvajaju nova i usavršavaju već stečena znanja i vojničke vještine. S kadetima HVU-a na Gašincima je i petnaestak kadeta oružanih snaga SAD-a s kojima se suradnja odvija u sklopu CULP programa...

KADETI NA TROTJED



Ispitni rokovi su prošli, a kadet Pere Knežević, umjesto na zasluženi odmor u rodni Zadar, pod punom opremom, jedva primjetan u gustom raslinju na Gašincima, u očekivanju je "neprijateljskog" napada. Nedaleko od njega kadetkinja Ana Luketić, a s druge strane Tan Thai, kolega iz američke vojske. Počeo je napad, puca se sa svih strana. "Ceasefire, Ceasefire", čuje se iz daljine. "Prekid vatre!" Izmenjuju se zapovijedi na engleskom i hrvatskom. Voda vam je ranjen. Gdje ćete zbrinuti ranjene, čuje se kroz pucnjavu instruktorov glas. ...Traži od kadeta da donese odluku, preuzmu odgovornost. Pojasnio nam je to satnik Andelko Rimac zapovjednik kampa 2 u kojem su na obuci 44 hrvatska i američka kadeta.

Kamp 2 znači tri tjedna intenzivne i naporne obuke tijekom koje je naglasak na razvoju temeljnih vještina vođenja i zapovijedanja provođenjem taktičkih radnji i zadaća. Obuku provodi 1. satnija obučne bojne Pješačke pukovnije Zapovjedništva

za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan". U prvom tjednu je obuka gađanja, a potom se nastavlja s taktičkim zadaćama napada, inicijative i navala, pješačke desetine u provedbi zasjede, izviđnička ophodnja... Na kraju je trodnevno taborovanje. Radi se u desetinama u kojima je po šest naših i tri američka kadeta. Tijekom obuke kadeti se, pojašnjava satnik Rimac, rotiraju na svim dužnostima - vođe, zapovjednika desetine i na kraju zapovjednika voda na koju se stavlja kadet koji je tijekom obuke pokazao najviše osobina vođe i da je spreman preuzeti odgovornost, rješiti problem. "Kadeti na svakom kampu pokazuju veliki interes i motiviranost," kaže satnik Rimac te dodaje kako im je, iako najnapornije, najizazovnije taborovanje tijekom kojeg do izražaja dolazi natjecateljski naboј. Obuku provodi deset instruktora 1. satnije obučne bojne pješačke pukovnije ZOD-a s bogatim iskustvom.

S kadetima HVU-a na Gašincima je i petnaestak kadeta oružanih snaga SAD-a s



Leida PARLOV, snimili Milenko TARLE, Leida PARLOV



NOJ INTENZIVNOJ OBUCI



ANA LUKETIĆ, KAMP 2

Zadovoljna sam. Do sada je sve dobro prošlo. Otprilike sam znala što me očekuje. Najviše sam se "bojala" hodnji. Zbog žuljeva. Bilo ih je, ali prošli su. Nije bilo poštede. Dvoumila sam se između vojske ili policijske akademije. Pokazalo se da mi je vojska ipak jača strana.



TAN THAI

Ovo mi je u svakom pogledu jedno novo iskušto. Ovakvim načinom rada gradi se suradnja i kohezija između vojnika različitih vojski što sve pridonosi boljem međusobnom razumijevanju. Razmjenjujemo iskustva. Instruktori su jako dobri. Imaju odličnu takтику, obučavaju nas korak po korak i vrlo su jasni. Ovo nam je i izvrsna prilika za sklapanje novih prijateljstava.



PERE KNEŽEVIĆ, KAMP 2

Malo sam umoran, no ne bi to bila obuka da nema umora. Ali, sve se izdrži. Mislim da je svakom djetetu san postati vojnik, a pogotovo časnik Hrvatske vojske. Biti časnik mnogo mi znači. Otkad sam ušao u program Kadet i imam priliku postati časnik, osjećam se potpunije i snažnije, mislim da će tako pridonijeti društvu. Meni to doista znači puno.



STOŽERNI NAREDNIK DALIBOR CUG, INSTRUKTOR NA KAMPU 1

jedna od najvažnijih karika u obuci kadeta su instruktori. Jedan od njih je stožerni narednik Dalibor Cug instruktur na kampu 1. U obuci je više od 20 godina. Obučio je više od sto naraštaja pripadnika OS-a. O obuci s kadetima kaže: "Svi kadeti s kojima sam do sada radio imaju zajedničke osobine. Motivirani su, imaju potrebnii entuzijazam koji treba imati svaki vojnik, pošten, pravilan i ispravan odnos prema radu. I da imaju i više ovakvih obuka uvjeren sam da bi sve odradili kako treba." Dodaje i kako je najlakše obucavati upravo mlade vojnike.

Zanima nas kako instruktori uspostave autoritet? "To je jednostavno. Ako radite sve što i oni, onda vas jednostavno poštuj i slušaju. Naravno, u svakom pa i ovom našem poslu važno je iskustvo." A kad zna da je uspio? "Najdraže mi je kad polaznici obuke stišnim ruku i vidim da su zadovoljni. Kad vas godinama kasnije prepoznaču na cesti i pitaju kako ste. Tada znam da sam napravio dobar posao."



COMMANDO OBUKA BSD-A

U VOJNOJ ZRAKOPLOVNOJ BAZI U DIVULJAMA, PRATILI SMO JEDNU OD NAJATTRAKTIVNIJIH I IZNIMNO ISCRPLJUJUĆIH FAZA ŠESTOMJEŠEĆNE COMMANDO OBUKE KANDIDATA ZA PRIPADNIKE BOJNE ZA SPECIJALNA DJELOVANJA – PREŽIVLJAVANJE I SNALAŽENJE NA VODI. IAKO SE U POTPUNOSTI ODRŽAVA NA MORU, TREBALA BI SEDMORICU NAJUPORNJIH PRIPREMITI ZA SNALAŽENJE NA SVIM VRSTAMA VODENIH PREPREKA...

SEDMORICA NAJUP IZVLAČILI I ZAD



Napisala i snimila Petra KOSTANJSAK



PORNIIJIH NJE ATOME SNAGE



Sunce obasjava šljunčanu plažu, a iz daljine dopire zvuk helikoptera. Obali se iznenada s mora približavaju naoružani komandosi. Nakon što izvidnica daje znak da je obala čista i spremna za izlazak, zamaskirana sedmorica odlaze dublje u područje pronaći neprijatelja. Mjesto radnje – vojna zrakoplovna baza u Divuljama, a riječ je o jednoj od najatraktivnijih i iznimno iscrpljujućih faza šestomjesečne commando obuke

kandidata za pripadnike Bojne za specijalna djelovanja – preživljavanje i snalaženje na vodi. Iako se u potpunosti održava na moru, trebala bi sedmorici najupornijih pripremiti za snalaženje na svim vrstama vodenih prepreka. Na licima mlađih pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, koji su dosad odradili više od pet mjeseci iznimno teške obuke, vidljiv je umor, ali i odlučnost da idu do kraja kad su već ovako daleko dogurali. Iako ih je vrijeme uglavnom dobro služilo u sedam dana koliko je trajala amfibijska faza, na trenutku je more ipak pokazalo zube što je obuku podignulo na željenu razinu. Kandidati su plivali, veslali, iskakali iz čamca i helikoptera, izvlačeći i zadnje atome snage.

Upitali smo ih je li istina da je to jedna od težih faza. "Svaka je od ovih faza teška na svoj način, ali s obzirom na to da je ovo ujedno i jedna od zadnjih faza, a obuka se polako bliži kraju, naravno da nas hvata umor," kaže nam jedan od polaznika dok se priprema za vježbu. Naime, njihov dan počinje ustajanjem prije šest sati ujutro nakon čega slijedi tjelovježba i naravno – puno plivanja. Zato i ne čudi što polaznicima nakon ove faze obuke more više nije toliko milo kao prije.

Puna dva dana promatrali smo kako se kandidati snalaze u morskom okruženju tijekom dana, ali i u noćnim satima. Prvi je na rasporedu bio desant na plažu vojne baze Divulje. "Hajmo, hajmo, malo brže! Uzmi splav i pokret," viče instruktor dok se polaznici pripremaju. Svi zajedno kreću prema molu. Tu u more bacaju svoje tzv. australske splavi, a zatim skaču za njima, simuliраjući time iskakanje iz helikoptera.

COMMANDO OBUKA BSD-A



Plivaju više stotina metara pod punom opremom i pripremaju formaciju spremnu za iskrcavanje. Na obalu prva stupa izvidnica, dok pripadnici s jedne i s druge strane osiguravaju područje plaže. Podignute zastavice u određenom položaju znače zeleno svjetlo za iskrcavanje ostalih pripadnika. Zadaća je uspješno održana, ali nema odmora. Odmah ih čeka nova – iskakanje iz čamca, odnosno tzv. sijanje.

“Sijanje iz desantnog gumenog čamca događa se pri konstantnoj brzini čamca, dakle, bez zaustavljanja, kako radari koji pokrivaju područje ne bi detektirali sumnjivo zaustavljanje,” objašnjava nam glavni instruktor za amfibijsku fazu. Uz upute instruktora da prije iskakanja prekriju lice, budući se specijalci jedan po jedan na dobiveni znak izbacuju iz čamca u more. U određenim trenucima zadaća djeluje bolno, ali se, srećom, svi zdravi i čitavi vraćaju na čamac kako bi ponovili iskakanje i tako sve dok ne usavrše tehniku. Prije svake zadaće instruktori daju detaljne upute, a nakon održene zadaće radi se raščlamba – što je bilo dobro, a što je potrebno popraviti.

Kupačima u turističkim mjestima koja okružuju

vojnu bazu zanimljivo je bilo promatrati sijanje plivača iz helikoptera HRZ-a i PZO-a jer to je doista prizor koji se ne viđa svakog dana. U čamcu u pratnji nalazi se liječnik za slučaj da se netko ozlijedi, a njihov instruktor oblači ronilačko odijelo i ulazi u more kako bi im, prema potrebi, mogao prići što bliže. No, sve prolazi bez puno pogrešaka, a polaznici nakon iskakanja iz helikoptera uvježбавaju izvlačenje tehnikom grozd: helikopter na užetu nosi po trojicu polaznika poredanih jedan iznad drugoga. To je ujedno bila i dobra prilika da ekipa BSD-a provježba izvlačenje unesrećenih osoba iz mora.

Zadnjeg dana obuke u pomoć pristiže amfibijski desantni brod HRM-a s posadom. Nakon sijanja plivača s tog broda, polaznici ulaze u kajake kojima moraju što prije do njega dovesti i ukrcati se. Brzo veslanje i želja da se zadaća što prije odradi zapravo su znak da se radni dan bliži kraju. Još je preostalo pranje i spremanje opreme, nakon čega konačno slijedi zasluzeni odmor. No, odmor je kratak jer su pred njima još dva izazovna tjedna, nakon čega najbolji polazu commando prisegu. ■

AUSTRALSKA SPLAV

Riječ je o plutajućoj vojnoj opremi koja je specijalcima potrebna za obavljanje zadaće i preživljavanje na moru – od odjeće, vode do oružja. Dobro složena i zamotana, splav može ponijeti oko 30 kilograma opreme. Unutar zamotane splavi nalazi se potrebna odjeća i obuća, a na samom je vrhu privezana puška. Plutajuća splav može u određenom trenutku poslužiti i za kratki odmor od napora usred mora.





KLEPPER KOJACI

Svjetski poznati sklopivi kajaci, kojima raspolaže naša vojska, služe za prikrenuti ulazak i izlazak iz područja operacije. Njima se vrlo lako upravlja, a izrađeni su od najkvalitetnijih materijala. Nešto su širi od klasičnih kajaka što pridonosi većoj stabilnosti i istodobno ostavlja više mjesta za opremu. Na njih se može postaviti jedro što otvara veće mogućnosti za operacije. Instruktor, nakon što je svojim kandidatima dao sve potrebne upute, govori nam kako zbog svih tih prednosti kajake tvrtke Klepper koriste specijalne postrojbe gotovo svih vojski svijeta, pa tako i naš BSD. Za vojne zadaće svakako je pogodno i to što sklopljeni kajak ne zauzima puno prostora.



Pripadnici pješačke satnije koji su dosad bili u sastavu *Multinational Force Protection Group Task Forcea* čija je glavna zadaća bila sigurnost i zaštita kampa Marmal, postali su sastavni dio novoustrojene *Force Protection Train Assist Advise Company* (FP TAA COY) sa zadaćom sigurnosti i zaštite savjetničkih timova. Pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske u sastavu FP TAA COY-a zaduženi su u prvom redu za sigurnost i zaštitu savjetničkih timova koji provode aktivnosti s pripadnicima 209. korpusa Afganistanske narodne armije

NOVE ZADAĆE SATNIJE ZA ZAŠTITU SAVJETNIČKIH TIMOVA 23. HRVCON-a

Tijekom tranzicije međunarodne vojske operacije ISAF u novu operaciju *Resolute Support Mission* (Odlučna potpora) kojom će NATO nastaviti pridonositi stabilizaciji i razvoju Islamske Republike Afganistan, došlo je i do promjene u obvezama i zadaćama koje pripadnici 23. HRVCON-a izvršavaju u području operacije ISAF. Pripadnici pješačke satnije koji su dosad bili u sastavu *Multinational Force Protection Group Task Forcea* (MN FP TF) čija je glavna zadaća bila sigurnost i zaštita kampa Marmal, postali su sastavni dio novoustrojene *Force Protection Train Assist Advise Company* (FP TAA COY) sa zadaćom

sigurnosti i zaštite savjetničkih timova. Pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske u sastavu FP TAA COY-a zaduženi su u prvom redu za sigurnost i zaštitu savjetničkih timova koji provode aktivnosti s pripadnicima 209. korpusa Afganistanske narodne armije (ANA). Ključna je zadaća zaštita i osiguranje savjetnika tijekom prevoženja do kampa Shaheen u kojem se nalazi 209. korpus ANA-e, zaštita i osiguranje savjetničkih timova u njihovu svakodnevnom radu te neprekidno 24-satno osiguranje sigurne lokacije za dnevni smještaj savjetničkih timova, popularno nazvane *Save Haven*, koja se

nalazi unutar kampa Shaheen.

Tijekom boravka i osiguranja sigurne lokacije pripadnici FP TAA COY-a zaduženi su za osiguranje polijetanja i slijetanja helikoptera, provođenje sigurnosnih radnji i postupaka prilikom ulaska u bazu te fizičko osiguranje baze u dnevno-noćnim uvjetima. Uz navedeno, potrebno je istaknuti kako pripadnici za vrijeme boravka na sigurnoj lokaciji unutar kampa Shaheen samostalno pripremaju sve svoje obroke.

Posebno se veliko značenje pridaže psihofizičkoj spremnosti u 23. HRVCON-u što nije zanemareno niti tijekom provođenja spomenutih za-

daća. Usprkos visokim temperaturama i priručnoj dvorani za vježbanje koja se nalazi na otvorenom, pripadnici 23. HRVCON-a slobodno vrijeeme koriste za održavanje zahtijevane razine psihofizičke spremnosti. Dosadašnjom razinom izvršenja do-dijeljenih novih zadaća u sklopu FP TAA COY-a, profesionalnošću i odgovornošću u pristupu i provedbi zadaća, pripadnici FP TAA COY-a još su jednom dokazali iznimne vojničke osobine, znanja, vještine i sposobnosti koje odlikuju pripadnike Oružanih snaga Republike Hrvatske u izvršavanju svih zadaća u međunarodnom okružju.





Foto: J. Kopić

POTPISAN SPORAZUM O AMERIČKOJ DONACIJI ZA ZBRINJAVANJE UBS-A

Ministar obrane Ante Kotromanović i američki veleposlanik Kenneth Merten potpisali su 31. srpnja sporazum o milijun dolara vrijednoj američkoj donaciji namijenjenoj zbrinjavanju neperspektivnih ubojnih sredstava (UBS). Zapovjednik Zapovjedništva za potporu general-bojnički Mate Ostović istaknuo je da je riječ o programu

koji traje već treću godinu te izražio nadu da će se uspješna suradnja nastaviti i u budućnosti. "Danas su potpisana dva dokumenta koja omogućuju finansiranje izgradnje određenih sustava tehničke zaštite čime se povećava razina sigurnosti skladišta UBS-a kojima raspolaže Oružane snage Republike Hrvatske,"

rekao je general Ostović te dodao da će realizacija sporazuma započeti na koncu 1. listopada ove godine. Sporazumom se nastavljaju aktivnosti na zbrinjavanju i uništavanju viškova neperspektivnih protuzrakoplovnih lakih prijenosnih raketnih sustava (MANPADS). Naime, američka je strana, temeljem sporazuma

između RH i SAD-a iz 2008. i 2011. godine, već donirala sredstva u iznosu od dva milijuna američkih dolara. Donirana će se sredstva, osim za potrebe uništavanja viškova neperspektivnih prijenosnih protuzrakoplovnih lakih prijenosnih raketnih sustava (MANPADS). Naime, američka je strana, temeljem sporazuma

ZAPROSIO DJEVOJKU NAKON POV RATKA IZ KFOR-a

Natporučnik Miroslav Karaula, pripadnik 15. hrvatskog kontingenta u KFOR-u, nakon četiri mjeseca boravka na Kosovu vratio se krajem srpnja zajedno sa svojim kolegama u Hrvatsku, sletjevši helikopterom Mi-8 MTV-1 u vojarnu "Lučko".

Dolazak ne bi bio nimalo neobičan da natporučnik Karaula nije, izišavši iz helikoptera, kleknuo na tepih pred izabranicu svojeg srca koja ga je dočekala i zaprosio je riječima: "Dajana, nakon puno, puno nemirnog mora hoćeš li uploviti u ovu

nemirnu luku sa mnom." Nakon početnog iznenadenja, djevojka je izrekla dugo očekivano "da" i pala dragom u zagrljav. Kollegi iz kontingenta popratili su prosidbu gitaram i otpratili zaljubljeni par uz pjesmu Klape Cambi Sad kada došla si.



ČASNÍK HRM-a NA STOŽERNOJ DUŽNOSTI U ZAPOVJEDNIŠTVU KFOR-a

Časník Hrvatske ratne mornarice satník Miroslav Jazvo preuzeo je 9. kolovoza stožernu dužnost u Zapovjedništvu KFOR-a na Kosovu.

Uoči odlaska, u Zapovjedništvu Hrvatske ratne mornarice primio ga je njezin zapovjednik komodor Robert Hranj. Istečući

prije svega veliku važnost sudjelovanja pripadnika Hrvatske ratne mornarice u mirovnim operacijama diljem svijeta, komodor Hranj je rekao: "Izvan domovine vi predstavljate Republiku Hrvatsku i Hrvatsku ratnu mornaricu. Vaš će doprinos misiji tako biti i doprinos ugledu naše domovine i OSRH. Isto tako, sudjelovanjem u ovoj operaciji stecći ćete dragocjeno iskustvo koje će vam zasigurno pomoći u nastavku karijere." Komodor Hranj ispratio je satnika Jazvu zaželjevši mu puno uspjeha i sretan povratak iz operacije.

Satnik Miroslav Jazvo pripadnik je OSRH od 1991. godine. U sklopu 19. HRVCON-a sudjelovao je 2012. u mirovnoj operaciji ISAF u Afganistanu, a obnašao je niz dužnosti u Hrvatskoj ratnoj mornarici. Na dužnosti u Zapovjedništvu KFOR-a bit će do sredine veljače 2015. godine.

oji



**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE RESURSE**

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 73/13), objavljuje

**INTERNI OGLAS
za popunu radnog mesta u Odjelu za NATO u Službi za
NATO i EU Sektora za međunarodnu obrambenu suradnju
i sigurnost Uprave za obrambenu politiku**

1. VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA NATO

Uvjjeti:

- završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij u trajanju od najmanje 3 (tri) godine društvenog, tehničkog ili prirodnog smjera
- aktivno znanje engleskog jezika
- čin: pukovnik

Osim propisanih uvjeta kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. i 35. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zaинтересirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske resurse, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 8 (osam) dana od datuma objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI



NOVO NAORUŽANJE ZA DESERT FALCONE

Predstavnici američke tvrtke Lockheed Martin izjavili su tijekom srpnja kako je provedena nadogradnja borbenih aviona F-16E/F Block 60 Desert Falcon koje koriste Ujedinjeni Arapski Emirati. Desert Falconi sad će moći nositi projektili Raytheon AGM-154C JSOW (Joint Stand-Off Weapons), Boeing AGM-84H SLAM-ER (Standoff Land Attack Missiles – Expanded Response) te navođene aviobombe Boeing GBU-39/B SDB (Small Diameter Bombs). Predstavnici Lockheed Martina ističu da

je nadogradnjama stvorena nova inačica koja nosi oznaku Block 61.

Uz novo naoružanje, Block 61 odlikovat će i radarski sustav Northrop Grumman AN/APG-80 AESA (Active Electronically Scanned Array), koji je odabran kao prikladniji u odnosu na radarske sustave Northrop Grumman Scalable Agile Beam Radar odnosno Raytheon Advanced Combat Radar. Ujedinjeni Arapski Emirati trenutačno raspolažu flotom od 79 borbenih aviona F-16E/F Block 60 Desert Falcon od kojih će većina biti nadograđena na standard Block 61. Osim toga, Ujedinjeni Arapski Emirati predali su zahtjev za nabavu dodatnih 30 aviona koji bi trebali biti proizvedeni kao Block 61 inačice Desert Falcona.

I. SKENDEROVIC

Foto: US Army



Američka kopnena vojska nedavno je objavila da je završila razvojni studiju nove napredne borbene kacige. Studija je pokrenuta prije pet godina i na njoj su zajednički radili Istraživački laboratorij KoV-a te američka tvrtka Natick Soldier Research, Development and Engineering Center. Tijekom jeseni 2013. predstavili su dva prototipa borbene kacige nakon čega je fokus daljnog razvoja ponavljeno na tip kacige Helmet Electronics and Display System – Upgradeable Protection (HEaDS-UP). Postavljeno je nekoliko temeljnih taktičko-tehničkih zahtjeva kao što je

poboljšana zaštita od balističkih i nebalističkih udara, primjena naprednih materijala nove generacije, novi dizajn borbene kacige (u prvom redu radi balističke i nebalističke zaštite) koji pokriva veću površinu glave, integracija prikaza taktičkih podataka na viziru kacige te integracija poboljšanog taktičkog komunikacijskog sustava.

Zahtjevi za poboljšanu zaštitu glave temelje se na analizi ranjavanja pripadnika američkih oružanih snaga (Joint Trauma Analysis and Prevention of Injury in Combat) tijekom borbenih djelovanja u Iraku i Afganistanu gdje



PRVO PUTOVANJE BRUN

Četvrti ophodni brod klase Darussalam (09), imena KDB Daruttaqwa i projektne oznake PV-80 namijenjen brunejskoj ratnoj mornarici, koji je izgradila njemačka brodograđevna kompanija Lürssen-Werft u Lemwerderu, krenuo je 15. srpnja na svoje prvo putovanje prema Bruneju. Novo plovilo priključit će se trima dostavljenim brodovima imena KDB Darussalam (oznake 06), KDB Darulehsan (oznake 07) i KDB Darulaman (oznake 08). Ophodni brodovi klase Darussalam su duljine 80 m, širine 13 m te gaza 3,3 m. Osnovu propulzijskog sustava čine dizelski motori dok im je autonomija 21 dan. Temeljno naoružanje plovila sastoji se od glavnog pramčanog topa Bofors kalibra 57 mm, radara Thales Sting EO MK2 namijenjenog upravljanju paljbom, rada-

Procjenjuje se da bi jedinična cijena HEaDS-UP borbenih kaciga trenutačno mogla iznositi između 1600 i 2000 američkih dolara.



BORBENE KACIGE

se do 72 % ranjavanja odnosi na rane ozljede glave. Tako se u dizajnu HEaDS-UP kacige predlaže rješenje dodavanjem unutarnjeg uloška koji će se pri udaru moći napuhati, odnosno ponašati poput zračnog jastuka. Predlaže se i dodavanje prednjeg zaštitnog dijela koji štiti čeljust, a predviđena je i integracija vizira koji bi uz zaštitu očiju i lica imao i dodatnu mogućnost prikazivanja određenih taktičkih podataka. Modularnost dizajna HEaDS-UP kaciga predviđa da se prednji zaštitni dio i vizir prema potrebi mogu vrlo lako i brzo skinuti, odnosno montirati na

kacigu čime se dodatno racionalizira ukupan broj potrebnih kaciga što se posebice odnosi na opremanje posada raznih taktičkih i oklopnih vozila koje imaju dvije zasebne kacige i dodatne zaštitne naočale, ovisno o zadaćama u vozilu ili izvan vozila. Integriranje prikaza taktičkih podataka na viziru kacige kombinira dobro poznatu HMD (*Helmet Mounted Display*) tehnologiju primjenjenu na pilotskim kacigama te tehnologiju Google Glass, odnosno njihovu funkcionalnost i jednostavnost izrade i primjene.

I. SKENDEROVIC

Foto: Severnoye Design Bureau



MODULARNI BRODOVI ZA RUSKU RATNU MORNARICU

U brodogradilištu Zelenodolsk Shipyard smještenom u Tatarstanu položena je 25. srpnja kobilica drugog op-hodnog broda Projekt 22160 imena Dmitrij Rogačev namijenjenog ruskoj ratnoj mornarici. Kobilica prvog broda u klasi, imena Vasilij Bikov, položena je krajem veljače ove godine. Novu je klasi ophodnih plova Projekt 22160 razvila projektna tvrtka Severnoe PKB iz Sankt-Peterburga. Temeljna je namjena brodova definirana fleksibilnošću same ploveće platforme ciljane za odobalne zadaće, uključujući i sigurnost u teritorijalnim vodama, nadzor i provedbu zakona u ekskluzivnoj ekonomskoj zoni, operacije protiv krijumčarenja i protupiratstva, operacije traganja i spašavanja te praćenje stanja okoliša. Osnovne su brodograđevne značajke ophodnih brodova Projekt 22160 duljina 94 m te istisnina 1300 tona. Posadu čini ukupno 80 mornara i časnika, proračunska maksimalna brzina iznosi 30 čvorova, doplov 6000 NM pri krstarećoj brzini, a autonomija plovila je 60 dana. Vrlo je izgledno da će nova klasa brodova nositi helikoptere tipa Ka-27PS u tzv. teleskopskom hangaru. Temeljno naoružanje uključuje glavni top A-220M kalibra 57 mm i osam projektila Igla zemlja-zrak uparenih s 3M47 Gibka lanserom. Modularna konstrukcija brodova omogućuje nadogradnju oružnog sustava kako bi se prilagodio specifičnim zadaćama i operacijama. Nova klasa može biti naoružana dvama 12-cijevnim vertikalnim lanserima namijenjenim Shtil-1 SAM sustavu srednjeg dometa koji rabi jednake projektilike kao i sustav SA-11 Gadfly. Osim toga, plovila mogu biti naoružana i 3M-54 (SS-N-27 Sizzler) ili Kh-35 (SS-N-25 Switchblade) protubrodskim projektilima.

Ugovor između spomenutog brodogradilišta i ruskog ministarstva obrane uključuje gradnju ukupno šest novih ophodnih plovala. Međutim, neimenovani izvori bliski visokim mornaričkim dužnosnicima prenijeli su medijskoj agenciji Lenta kako je konačna namjera izgraditi ukupno 12 plovila u klasi čime bi se mornarici osigurao veći broj plovila sposobnih za operacije udaljene od obale odnosno u dubokom moru. Izvor navodi kako čelnici mornarice prednost daju ophodnim brodovima Projekt 22160 u odnosu na fregate klase Stereguščij (Projekt 20380/20385) upravo zbog velikog doplova nove klase ophodnih plovala.

M. PTIĆ GRŽELJ

EJSKOG OPHODNOG BRODA

ra Terma Scanner 4100 namijenjenog pretraživanju zraka i morske površine, elektrooptičkog uređaja Zeiss MEOS II, dvaju navigacijskih radara Furano te četverostrukog lansera namijenjenog projektilima Exocet MM40. Ophodni brodovi klase Darussalam nose helikopter na krmenoj sletnoj palubi ispod koje se nalazi krmena rampa namijenjena uporabi gumenog čamca s tvrdim dnem (RHIB) duljine 10 m. S pomoću sohe može se spustiti i

u uporabu staviti drugi gumeni čamac duljine šest metara. Prva dva plovila službeno su primopredana početkom siječnja 2011., uvedena su u operativnu uporabu brunejske ratne mornarice u svibnju, a treći je ophodni brod dostavljen u kolovozu te godine. Odobalni ophodni brodovi klase Darussalam zamjenit će raketne brodove klase Waspada koji su bili u operativnoj uporabi više od 30 godina.

M. PTIĆ GRŽELJ



DOSTAVA PRVE INDIJSKE PROTUPODMORNIČKE KORVETE

Indijska ratna mornarica je 12. srpnja službeno uvela u operativnu uporabu prvu korvetu klase Kamorta (Project 28 – P28) namijenjenu u prvom redu protupodmorničkoj borbi, ali koja uključuje i elemente protuzračnog i protubrodskog naoružanja i senzorike. Cjelokupna se klasa spomenutih plovila gradi u brodogradilištu indijske brodograđevne kompanije Garden Reach Shipbuilders and Engineers (GRSE) u Kolkati. Glavne brodograđevne značajke korvete jesu istisnina 3100 t, duljina 109 m i širina

13,7 m. Maksimalnu brzinu od 25 čvorova postižu zahvaljujući propulzijskom sustavu temeljenom na četirima dizelskim motorima Pielstick 12 PA6 STC, svakom snage 4270 kW. Pri krstarećoj brzini od 12 čvorova standardni doplov iznosi 4000 NM. Temeljno naoružanje čini pramčani top tvrtke OTO Melara Super Rapide 76/62 kalibra 76,2 mm, dva sustava namijenjena bliskoj borbi (CIWS) AK-630M, dva lansera protupodmorničkih raketa, inačice ruskih lansera projek-

tila RBU-600 te dvostruki lanseri torpeda DTA-53 kalibra 533 mm tvrtke Larsen & Toubro. Korvete su opremljene i pramčanim sonarom HUMSA-NG te teglijenim sonarom koji su povezani s IAC Mod C sustavom za upravljanje paljbom namijenjenim potjeri za podmornicama. Senzorika uključuje i radarski sustav 3-D E/F tvrtke Bharat Revathi namijenjen nadzoru te Lynx U1 tvrtke BEL namijenjen upravljanju paljbom. Standardno je obilježje navedenih korveta helikopterska

ROBOTIZIRANA MAZGA PROŠLA PRVU VOJNU



Foto: DARPA

Američki Marinski korpus proveo je tijekom srpnja na Havajima vojnu vježbu specifičnu po eksperimentalnom testiranju novih sustava. Testirano je besposadno vozilo *Ground Unmanned Support System* (GUSS) te robot *Legged Squad Support System* (LS3). Oba su sustava predviđena za pružanje logističke potpore u uvjetima borbenih djelovanja, postrojbama od razine desetine do razine satnije. Razvila ih je američka tvrtka Boston Dynamics koja na tom projektu radi zadnjih pet godina u suradnji s američkom obrambenom agencijom DARPA-om. GUSS je besposadno taktičko terensko vozilo koje se može samostalno kretati prema zadanim ruta-ma ili može biti daljinski upravljivo preko konzole.

Osim dostave različitih oblika opskrbe na prednje crte, može transportirati i ranjene osobe. LS3 je robot koji je predviđen za pružanje potpore desetini i u odnosu na GUSS može prelaziti znatno teži teren na kojem se ne mogu kretati vozila. Svojim dizajnom, ali i ulogom koju je dobio, podsjeća na mazgu što mu je priskrbilo dodatni naziv. Poput GUSS-a, i LS3 opremljen je senzorima i kamerama koji mu omogućuju samostalno kretanje

Radi standardiziranja i smanjenja troškova, GUSS i LS3 imaju jednaku upravljačku TRC (*Tactical Remote Control*) konzolu s pomoću koje se također može upravljati i Raven zrakoplovnim besposadnim sustavom.

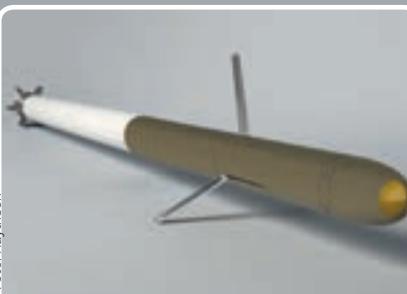


Foto: Raytheon

TALON LGR LANSIRAN S HELIKOPTERA MD-530G II

Američke tvrtke Raytheon Company i MD Helicopters Inc. krajem srpnja uspješno su provele prvu fazu letnih lansiranja navođenih raket Talon LGR (*Laser Guided Rocket*). Integriranje reketa i lansiranja provedeni su na lakom izvidničkom borbenom helikopteru MD 530G AAS (*Armed Aerial Scout*).

Riječ je o prerađenim nevođenim raketama Hydra-70 kalibra 70 mm na kojima je proveden niz strukturnih dorada kako bi se integrirao sustav za navođenje, odnosno dodatne upravljačke površine. Rakete Talon LGR imaju digitalni poluaktivni laserski sustav za navođenje razvijen u suradnji s Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Prije srpskih letnih lansiranja, Talon LGR rakete su tijekom travnja ove godine uspješno testirane i na borbenom helikopteru AH-64E Apache. Predstavnici tvrtki Raytheon Company i MD Helicopters Inc. ističu velike prednosti sustava Talon LGR, poput njegove niske cijene te jednostavne integracije na helikoptere, posebice one koji već

koriste nevođena raketna zrna na standardnim lanserima M260/261.

Helikopter MD 530G (*Generation*) nastao je na platformi helikoptera MD 530F u odnosu na koji ima povećanu najveću masu prilikom polijetanja. Veća se nosivost odnosi na integraciju teške strojnica kalibra 12,7 mm te nevođenih i navođenih raketnih zrna kalibra 70 mm. MD 530G na određeni je način prijelazni tip prema novoj inačici iako izvidničkog i borbenog helikoptera MD 540A koji bi trebao biti predstavljen početkom 2015. i koji će moći nositi navođene projektili zrak-zemlja AGM-114 Hellfire.

I. SKENDEROVIC

Novi sustav navođenja kojim se opremaju nevođena raketna zrna omogućuje precizniju i učinkovitiju uporabu Talona unutar njegova efektivnog dometa od 500 do 8000 m, odnosno veću sigurnost posade helikoptera prilikom napada na zemaljske ciljeve.

paluba i pripadajući hangar namjenjen jednom helikopteru tipa Ka-28PL ili HAL Dhruv.

Indijska ratna mornarica očekivala je da će raspolagati s ukupno 12 plovila klase Kamorta. Međutim, samo su četiri korvete potvrđene, a od toga su tri u različitim fazama gradnje i opremanja na navozima brodogradilišta GRSE u Kolkati.

M. PTIĆ GRŽELJ

POLOŽENE KOBILICE TRIJU NUKLEARNIH PODMORNICA

Ruska Federacija je 27. srpnja u čast proslave Dana RM-a svečano položila čak tri kobilice novih podmornica na nuklearni pogon. Riječ je o petoj podmornici iz klase strateških nuklearnih podmornica naoružanih balističkim projektilima klase Dolgoruki (Borej) odnosno Projekt 955 nazvanoj Knaz Oleg te četvrtoj i petoj višenamjenskoj jurišnoj podmornici na nuklearni pogon klase Jasen (NATO-ova oznaka Graney) projektne oznake Projekt 885M, imena Habarovsk i Krasnojarsk. Prilikom svečanosti polaganja kobilica u brodogradilištu Sevmash, generalni direktor spomenuo je da se gradnja odvija u skladu s vremenskim planovima ugovora potpisanih s ruskim ministarstvom obrane. Sukladno državnom programu naoružanja ruske ratne mornarice, ona će primiti ukupno osam podmornica klase Borej od kojih će čak pet biti unaprijeđene inačice Projekta 955A, a komentari svjetskih vojnih analitičara sežu tako daleko da trenutačnu proliferaciju gradnje podmornica uspoređuju s onom tijekom hladnog rata. Trenutačno se u različitim fazama gradnje ili na pokusnim plovidbama nalaze sljedeće podmornice na nuklearni pogon: podmornica klase Borei imena Vladimir Monomah koja je krajem



Foto: Sevmash

srpnja završila prvu seriju pokusnih plovidbi te Knaz Vladimir i dvije podmornice klase Jasen imena Kazan i Novosibirsk. Očekuje se kako će većina spomenutih podmornica biti dodijeljena Sjevernoj floti u kojoj su za vrijeme Sovjetskog Saveza bile smještene gotovo 2/3 podmornica na nuklearni pogon, dok su preostale bile dodijeljene Pacifičkoj floti. Podmornice na nuklearni pogon nisu nikad bile dodijeljene Crnomorskoj ni Baltičkoj floti.

M. PTIĆ GRŽELJ

VJEŽBU

(uz prepoznavanje različitih prepreka na putu), odnosno može biti daljinski upravlјiv preko konzole. Glavna je zadaća LS3, kao i GUSS-a, nošenje različitih oblika opskrbe, premda se razmatraju i mogućnosti naoružavanja. Trenutačni prototip može nositi do 180 kg tereta, a konačni bi trebao nositi do 450 kg tereta, što bi odgovaralo potrebama jedne desetine tijekom 72-satnog boravka na terenu. LS3 se može kretati brzinom od 4 km/h, a prema potrebi može napraviti dvjestometarske sprinteve brzinom od 38 km/h.

I. SKENDEROVIC



TREĆI POKUŠ

Početak razvoja topničkog sustava u obliku samohodne haubice (*Self Propelled Howitzer – SPH*) od 155 mm pod nazivom M109 započeo je pedesetih godina u SAD-u. Bila je adut oklopног mobilnog topništva koji je trebao odgovoriti na taktiku teškog topništva i raketa tadašnjeg SSSR-a. U operativnu je uporabu ušla 1963. i otada je doživjela nekoliko modernizacija, modifikacija i nadogradnji. Aktualna inačica M109A6 ušla je u uporabu još 1991. pod imenom Paladin. Do 1999. proizvedeno je ukupno 975 komada za potrebe američke vojske. Bio je pokre-



Prototip samohodne haubice M109A6 Paladin Integrated Management (PIM), poznat kao M109A7. Proizvođač ga najkraće opisuje kao haubicu nove generacije, a uskoro treba započeti i njezina proizvodnja

nut i razvoj novog topničkog sustava XXI. stoljeća nazvanog Crusader koji je do 2008. trebao zamijeniti Paladin. Došavši 2002. u topničku školu Fort Sill, Oklahoma, autor teksta već je na aerodromu, zahvaljujući maketi, bio upoznat s tim topničkim sustavom koji je po cijelom gradu reklamiran na velikim plakatima. Projekt je, međutim, otkazan jer su odgovorni zaključili da je riječ o (pre)teškom oružju koje je gotovo nemoguće transportirati zračnim putem za 72 sata u bilo koji dio svijeta. Istodobno su trajale pripreme za napad na Irak i trebalo je u borbu

poslati dokazano borbeno sredstvo pa je i to jedan od razloga zašto je Crusader na vrhuncu svojega razvoja bio otkazan, iako su u projekt uložena znatna finansijska sredstva. Međutim, otkazivanjem Crusadera ne završava priča o zamjeni sustava M109A6 novim topničkim sustavom. Ubrzo je po-krenut razvoj još naprednijeg sustava imenom NLOS-C (*Non-Line-of-Sight Cannon*), ali 2009. je otkazan jer nije imao primjerenu zaštitu od improviziranih eksplozivnih naprava (IED). Na kraju je zaključeno da je najpovoljnije i najbolje postojeći sustav nadograditi

Ivan GALOVIĆ



AJ

primjenjujući rješenja koja su bila razvijena za otkazane projekte.

ZADRŽAVANJE TOPOVA

Na temelju naučenih lekcija iz borbenih operacija u kojima je koristila Paladin, američka je vojska spoznala sljedeće: topnička paljba stiže u sekundi, a ne u minutama ili satima, nikad nije nedostupna zbog lošeg vremena, a ima ubojnu sposobnost uništenja koja bi inače zahtijevala bombarder ili preciznost nekog oružja vrijednog više stotina milijuna dolara. Jasno je da Amerikanci žele zadržati mobilne

topničke sustave, s time da im treba povećati taktičko-tehničke značajke kako bi i dalje bili konkurentni s drugim sličnim sustavima koje u svojem arsenalu imaju najrazvijenije zemlje svijeta. Projekt razvoja nove inačice Paladina nazvan je Paladin Integrated Management (PIM) i započet je 2007. godine, službeno je odobren 2013., a haubica je nazvana M109A7. Prvi bi primjerici trebali biti isporučeni 2015., a očekuje se da će puna proizvodnja započeti 2017. Puno toga ovisit će o finansijskim sredstvima odobrenim za taj projekt modernizacije.

BAE Systems razvio je topnički sustav M109A7 za američku vojsku. Riječ je o moderniziranom topničkom sustavu M109A6 Paladin koji zbog dva prekinuta projekta (Crusader i NLOS-C) nije uspio dobiti nasljednika

BAE Systems razvio je za američku vojsku topnički sustav M109A7. Riječ je o moderniziranom topničkom sustavu M109A6 čija je zadaća ključna vatrema potpora u raznim potencijalnim borbenim misijama koje provode borbeni timovi oklopne brigade (Armored Brigade Combat Teams – ABCT) američke vojske u konvencionalnim, hibridnim, nepravilnim i protupobunjeničkim uvjetima. Američka bi vojska u početku trebala nabaviti 66 sustava M109A7, a ukupno ih namjerava nabaviti 580. Program modernizacije uključuje novo oklopno tijelo, kupolu, motor i ovjes radi poboljšanja pouzdanosti, izdržljivosti i voznih karakteristika.

BRADLEYJEVO PODVOZJE

Prethodne nadogradnje nisu izmijenile oklopno tijelo M109 koje je ostalo gotovo nepromijenjeno od samog uvođenja u operativnu



Foto: Ejército de Chile

ŠIROM SVIJETA...

Topnički sustav M109 široko je zastupljen u 30 zemalja svijeta (Austrija, Belgija, Brazil, Čile, Danska, Egipt, Etiopija, Grčka, Irak, Iran, Italija, Izrael, Jordan, Kuvajt, Libija, Maroko, Norveška, Oman, Pakistan, Peru, Portugal, Republika Koreja, Saudijska Arabija, Španjolska, Tajland, Tajvan, Tunis, Turska, Ujedinjeni Arapski Emirati i Sjedinjene Američke Države).



Foto: Norwegian Army



KOPNENA VOJSKA



Foto: defenseimagery.mil

uporabu. Novo je podvozje proizvedeno i sastavljen od komponenti borbenog vozila M2/M3 Bradley kako bi se stvorile bolje manevarske sposobnosti unutar brigadnih borbenih oklopnih timova. Kombiniranje novog podvozja i robusnijih pogonskih komponenti omogućit će M109A7 dodavanje seta oklopne zaštite kao zasebne cjeline. Staro podvozje nije omogućavalo daljnje nadogradnje bez gubitka manevarske sposobnosti. Dakle, ako zapovjednik na terenu zaključi da mu treba bolja pokretljivost, neće usporavati vozilo postavljanjem dodatnog oklopa. Ako pak zaključi da mu treba dobra zaštita, postavit će dodatni oklop i žrtvovati dio pokretljivosti, ali će posadi pružiti veću borbenu izdržljivost.

Oklopno je tijelo vozila izrađeno od aluminijskih ploča s dodatkom čeličnih oklopnih ploča radi bolje zaštite od mina. Dvoja su vrata ugrađena sa stražnje strane tijela i služe za utovar streljiva. Zavarena kupola od aluminijskih ploča nalazi se na stražnjem dijelu oklopog tijela. Pogonski sustav kupole sastoji se od električnog sustava elevacije i pravca te od automatskog punjača, a sve pokreće generator od 70 kW (600 VDC / 28 VDC).

Prelazak s hidrauličnog pogona kupole na električni uključivao je velik redizajn elektroenergetskog sustava vozila. Modularnost elektroenergetskog sustava znači da ga, ako jedan od električnih motora stane, posada može zamjeniti na terenu za manje od 15 minuta. Dakle, može sama riješiti problem i nastaviti misiju, bez potrebe da ide u radionicu.

BRZINA - VEĆA VRLINA

Motor i mjenjač su novi i zbog toga je M109A7 postao brži od prethodnika. Motor je 8-cilindrični dizelski

Početak razvoja haubice M109 seže u pedesete godine XX. stoljeća. Do danas je razvijen niz moderniziranih i prilagođenih inačica, a uporabljivost je ostala nedvojbena



Cummins 600 KS (447 kW), jači od prethodnika za 150 KS, a automatski mjenjač je L3 NCPB-500, sve već dokazano na Bradleyjevim borbenim vozilima.

Ovjes vozila sastoji se od šest potpornih gumiranih kotača s pogonskim kotačem sprijeda, a ljenjivcem straga, bez ugrađenih kotača nosača gornjeg dijela gusjenice. Članci gusjenica centriraju se na potpornim kotačima s pomoću izbočina s unutarnje strane, a s vanjske su strane obloženi gumenim jastucima. Vozilo ima spremnik goriva zapremnine 545 l i klirens od 0,4 m. Može svladati prepreke širine do 1,8 m i dubine

od 1,0 m, nagib do 60 % i kosine do 40 %. Brzina kretanja na cesti iznosi 61 km/h, a doseg kretanja s punim spremnikom goriva 322 km.

Duljina vozila je 9,7 m, širina 3,9 m, visina 3,7 m, a najveća ukupna masa iznosi 35 380 kg.

SMJEŠTAJ POSADE

U vozilu se nalazi četveročlana posada (zapovjednik, ciljač, pomoćnik ciljača i vozač). Vozač je smješten u prednjem lijevom dijelu oklopog tijela, motor mu je zdesna, a kupola straga. Jednodijelna poklopac vrata koja se otvaraju ulijevo, s tri periskopa s prednje

Pogled "s leđa" na M109A6 PIM. Snimljeno na vojnoj izložbi 21. listopada prošle godine. Ključne se izmjene kod Paladina najviše odnose na podvozje, a najmanje na sam top





Zanimljiv kadar s nizom cijevi sustava M109A6 snimljen u bazi kod Kirkuka, Irak, 8. kolovoza 2009. Nedvojbeno je da Paladin i njegovi prethodnici imaju bogatu povijest operativne uporabe na pravim bojišnicama

strane, štite ga od pješačkog streljiva i sitnih krhotina granata. Jedan od periskopa može biti zamijenjen pasivnim noćnim periskopom.

Zapovjednik sjedi zdesna u kupoli i ima kupolicu koja se može okretati za 360 stupnjeva i jednodijelna poklopac vrata koja se otvaraju straga, a za praćenje situacije opskrbljen je periskopom.

S prednje strane zapovjednikove kućice nalazi se daljinski upravljava strojnica (Common Remotely Operated Weapon Station – CROWS) 12,7 mm (.50) M2HB kojom zapovjednik upravlja iz kupole.

Ciljač sjedi s lijeve strane kupole i ima četvrtasta jednodijelna poklopac vrata koja se otvaraju nadesno.

PRIPREMA U POKRETU

Glavno je oružje sustava haubica 155 mm M284 duljine 39 kalibara s brojnim poboljšanjima koja uključuju visokoučinkovitu plinsku kočnicu i rekonstruiranu barutnu komoru. Topom upravlja automatski digitalni sustav za upravljanje paljbom s balističkim računalom za izračun elemenata za gađanje. Navigacijski sustav i inercijsko pozicioniranje vozila integrirani su sa sustavom za digitalno upravljanje paljbom.



Još jedan prikaz prototipa M109A6 PIM. Projekt je započeo još 2007., a vojska bi prve primjerke mogla dobiti 2015. godine

Foto: US Army



Predstavljanje sustava M109A7 u vojnom skladištu američke vojske Anniston u Alabami

Foto: US Army

Postolje topa M182A1 ima senzor temperature, rekonstruiran cilindar povratnika, poboljšan protutrzajni sustav i novi elevacijsko-balansirajući sustav.

Protutrzajni je sustav oružja hidropneumatskog, a zatvara cijevi zavojnog tipa. Oružje ima elevaciju od -5 do +75 stupnjeva, a kupola se može okretati unutar 360 stupnjeva. Pokretanje cijevi po elevaciji kao i kupole po smjeru je električno, a ne hidraulično (postoji kao pričuva dođe li do kvara električnog sustava) što posadi smanjuje potrebu za tehničkim održavanjem.

Posada vozila može odabrati i zauzeti paljni položaj te automatski otključati i usmjeriti svoj top još dok je u pokretu. Zaustavljanje i ispaljivanje prvog projektila obavlja za manje od 60 sekundi. Za zauzimanje sljedećeg paljnog položaja treba malo vremena pa tako izbjegava protutopničku paljbu (counter-battery fire), a ta se sposobnost naziva "ispali-napusti"

TOPNIČKO VOZILO ZA POTPORU

U okviru američkog plana izražena je potreba da svakoj samohodnoj haubici M109A7 bude pridruženo logističko vozilo za prijevoz streljiva M992A3 FAASV (Field Artillery Ammunition Support Vehicle).

M992A3 FAASV temelji se na podvozju, pogonu, transmisiji i razini zaštite koji su jednaki onima na haubici M109A7. Umjesto kupole, na vozilu se nalazi visoka, potpuno zatvorena nadogradnja slična kabini u koju je moguće utovariti 100 projektila. Uzduž unutrašnjosti vozila ugrađen je elevator za uvođenje streljiva izravno u M109A7. Osnovna je funkcija vozila logistička potpora samohodnog sustava M109A7, iako se vrlo brzo može prilagoditi i drugim samohodnim sustavima.



Foto: US Army

KOPNENA VOJSKA

(shoot and scoot). Samohodna haubica M109A7 može održavati paljbu od jedne granate u minuti, dok je maksimalna brzina paljbe četiri granate u minuti. Ograničavajući čimbenik za brzinu paljbe je struktura cijevi i temperatura koja se stvara. Termalni je senzor postavljen u samu cijev pa posada može pratiti njezinu temperaturu u stvarnom vremenu te prilagoditi djelovanje.

SIGURNIJE STRELJIVO

U kupolu je moguće smjestiti 39 projektila, a neki od njih mogu biti navođeni M982 Excalibur GPS. Smještaj streljiva danas je sigurniji jer je kupola opremljena dodatnim oblogama od kevlara. Haubica 109A7 ima domet od 22 km sa standardnim projektilom M795 (HE), a 30 km s raketnim M549A1 (Rocket Assisted Projectile – RAP) uz uporabu barutnog punjenja M203A1. Domet s pametnim streljivom Excalibur znatno se povećava i iznosi 40 km, s točnošću pograđanja od 10 m. Nadograđeni je sustav sposoban pružiti paljbenu potporu tijekom dana i noći, u svim vremenskim uvjetima. Cilj novog sustava je osigurati umreženo, dugotrajno topničko djelovanje dugog dometa po visokovrijednim ciljevima čije neutraliziranje znatno pridonosi uspjehu operacije. Namije-

Američka je vojska novom haubicom pokušala nadoknaditi primjetnu razliku koja postoji između M109A6 i novijih haubica poput britanske AS90 Braveheart, njemačke PZH-2000 ili južnoafričke G6

Paladin u vatrenoj akciji iz baze Camp Taji u Iraku. Američka je vojska na temelju naučenih lekcija iz borbenih operacija u kojima je koristila tu haubicu razvila M109A7

njen je prije svega djelovanju protiv visokovrijednih točkastih ciljeva, ali i paljbennom pokrivanju određenog prostora. Zamišljen je i za paljbenu potporu i za precizno djelovanje protiv važnih točkastih ciljeva u dubini protivničkog rasporeda.

Posada ostaje u vozilu tijekom cijele misije i zaštićena je od nuklearnog, kemijskog i biološkog oružja. Poboljšani oklop pridonio je boljoj zaštiti od pješačkog streljiva i od krhotina topničkih projektila. Vozilo je opremljeno automatskim sustavom za gašenje požara (Automatic Fire Extinguishing System – AFES). U kupoli se nalazi monitor za kontrolu parametara vozila i monitor za upravljanje oružnim sustavom.

109A7 opremljen je zaštićenim glasovnim i digitalnim komunikacijskim sustavom uključujući VIC-1 Intercom, VRC-89 ili SINCGARS (SINgle Channel Ground and Airborne Radio System). U kupoli se nalazi i sustav dijagnostike radi poboljšanja spremnosti za djelovanje kao i održavanje vozila.

NAGLAŠENE IZMJENE

Riječ je o znatnijoj tehnološkoj modernizaciji postojećeg samohodnog sustava M109A6. Naglasak je na izmjenama koje omogućuju jednostavniju uporabu naprednog precizno vođenog streljiva

te na ugradnji jačeg električnog sustava koji mora osigurati uvjete za integraciju nove elektroničke opreme te umrežavanje u bojišnički zapovjedno-informacijski sustav.

Samohodna haubica M109A7 razlikuje se od prethodnika i po tome što je potpuno digitalizirana, a postojeća je elektronska oprema poboljšana ili nadograđena, posebice sustav za upravljanje paljbom i navigacija. Produljena je izdržljivost vozila davanjem poboljšanog oklopa (pasivni i reaktivni), a poboljšani su i postojeći protupožarni sustavi i sustavi za zaštitu posade od nuklearno-kemijsko-bioloških opasnosti.

Jasno je koliko se napora ulaže u zašdržavanje postojećih sustava u operativnoj uporabi uz istodobno ispunjenje zahtjeva modernog topništva (trajno povećanje pouzdanosti, raspoloživosti, opstanka na bojišnici i paljbenе moći). Američka je vojska novom haubicom pokušala nadoknaditi primjetnu razliku koja postoji između M109A6 i novijih haubica poput britanske AS90 Braveheart, njemačke PZH-2000 ili južnoafričke G6. U međuvremenu je i Republika Koreja uvela K9/K10. Može se reći da će samohodna haubica M109A7 ispuniti dio traženih sposobnosti, ali nije na razini ostalih navedenih modela. ■



Igor SPICIJARIĆ

VOJSKE SVIJETA

Foto: Government of India



ORUŽANE SNAGE MJANMARA

Trenutačna ekomska i politička tranzicija Mjanmara povezana je i provodi se usporedno s programom vojne reforme oružanih snaga i modernizacije kapaciteta obrambene industrije. U posljednjih je nekoliko godina Mjanmar jedan od najvećih kupaca oružja i vojne opreme u jugoistočnoj Aziji

Nakon 48 godina apsolutnog upravljanja političkim i javnim životom Mjanmara (nekadašnja Burma), oružane snage te zemlje konačno su 2010. djelomično prepustile vlast. Hvatajući doslovno "posljednji vlak" prije konačnog ekonomskog sloma, vojne vlasti provele su formalni prijenos vlasti na civilne strukture i predsjednika Thein Sina. Bio je to refleksni potez, zbog procjene da su strateška sigurnost i ekonomski rast Mjanmara vezani isključivo uz otvaranje zemlje svijetu, a ne dotadašnju izolaciju.

Oružane snage upustile su se u proces tehničke modernizacije, uz velike napore na povećanju razine profesionalizma i stvaranje nove, mnogo ljepše i prestižnije slike o sebi samoj. Na unutarnjem planu OS Mjanmara suočene su s iznenadujućim brojem vojnih operacija u gašenju etničkih i političkih pobuna. Provode ih uglavnom u rubnim područjima zemlje u kojima se sukobljavaju s lako naoružanim gerilskim postrojbama ali i s dobro naoružanim, opremljenim i obučenim paravojnim snagama. Vrlo

važan element u njihovu preoblikovanju jest spremnost za uspostavljanjem novih međunarodnih i međuvojnih kontaktaka. Mjanmarska ratna mornarica dobila je ulogu "probijanja leda" – poduzimajući prijateljske posjete regionalnim lukama i sudjelujući u lokalnim pomorskim vježbama. Posebno dobra suradnja počela se ostvarivati s indijskom ratnom mornaricom. U siječnju ove godine prvi je put od 1959. brod australske ratne mornarice uplovio u prijateljski posjet jednoj mjanmarskoj luci. U

Zapovjednik mjanmarske kopnene vojske general Soe Win odaje počast u indijskom ratnom memorijalnom centru Vrata Indije, tj. na Plamenu besmrtnog vojnika u prosincu 2013. Mjanmarci su trenutačno u intenzivnom razvoju vojnih odnosa s Indijom

I Amerikanci obnavljaju odnose s mjanmarskom mornaricom. Na fotografiji su Mjanmarci koji se ukrcavaju na amfibijski brod USS Bonhomme 18. studenoga 2012. Do susreta je došlo u Andamanskom moru, na jugu mjanmarskih teritorijalnih voda

VOJSKE SVIJETA

Foto: Royal Australian Navy



međuvojne kontakte novijeg datuma svakako treba spomenuti i one sa SAD-om, Velikom Britanijom i Australijom koji su otvorili svoja vojna predstavništva u Yangonu. Unatoč velikim kritikama zbog ljudskih prava, sve tri spomenute zemlje ponudile su OS Mjanmara (Tatmadaw) veliki broj tečajeva o međunarodnom ratnom pravu i postupanjima u skladu s međunarodnim normama vojnog prava.

INTERNI SUKOB

Na sjeveru, sjeveroistoku i istoku zemlje, mjanmarske OS i nadalje su prisiljene voditi borbene operacije protiv različitih pobunjenih etničkih skupina. U tijeku je sukob u sjevernom području Kachin protiv pobunjeničkog pokreta KIA (*Kachin Independence Army*). Rat u Kachinu rasplamsao se sredinom 2011., a kulminirao je u tzv. operaciji Laiza koja je počela 2012. Tatmadaw je od lipnja 2011. pa do početka Laize pretrpio velike gubitke, više od 5000 vojnika. Tijekom operacije samo su dvije lake pješačke KIA brigade gotovo dva mjeseca odolijevale nadmoćnjim vladinim snagama, prije nego su se povukle preko sjeverne granice i teritorij prepustile snagama Tatmadawa. Iskustva i naučene lekcije iz kampanje Laiza jasno pokazuju koliko toga Tatmadaw mora postići prije nego što se uhvati u koštač sa svojim najlučim protivnikom, pobunjeničkim pokretom UWSA (*United*

Brod australiske ratne mornarice HMAS Chinders je početkom ove godine posjetio mjanmarsku luku Yangon. Posljednji put su Australci došli HMAS Quiberonom još 1959. godine. Na fotografiji su s mjanmarskim mornarima koji obilaze australski ophodni čamac klase Armidale



Wa State Army). S barem 20 000 dobro naoružanih i dobro istreniranih pripadnika u sjevernoistočnoj Shan provinciji, UWSA je više nego dvostruko snažnija od pobunjeničkog pokreta KIA. Trenutačno je s vladom dogovoren i potpisani prekid vatre.

NAJBOLJA GRANA

Kopnena vojska (Tatmadaw Kyee) je najstarija, tradicionalno najbrojnija i najsnažnija komponenta oružanih snaga. Stvorena je prije šezdesetak godina tijekom provedbe prvih borbenih operacija protiv etničkih i komunističkih snaga u područjima

Yangona i delte rijeke Irrawaddy te ostalih rubnih dijelova nacionalnog teritorija. Zato ništa ne iznenađuje činjenica da na Kov otpada lavovski dio obrambenog proračuna.

Unatoč vrlo velikom kvalitativnom i kvantitativnom povećanju svojih oklopnih i topničko-raketnih kapaciteta i sposobnosti u posljednja dva desetljeća, Tatmadaw Kyee je još uvijek strukturiran kao sila sastavljena od lakih pješačkih bojni pod zapovjedništвom 13 regionalnih zapovjedništava i čak 21 vojno-operativnog zapovjedništva. Vrlo jake pričuvne snage Kov-a ustrojeno se

Foto: UN



Aung San Suu Kyi, najpoznatija mjanmarska disidentica i borac protiv vojne diktature u državi s glavnim tajnikom UN-a Ban ki Moonom

Foto: US Navy



Pripadnici
pobunjeničkog
pokreta KIA među
najvećim su
problemima
za Tatmadaw

Foto: Irrawaddy

nalaze pod direktnim zapovjedništvom Glavnog stožera Tatmadawa. Sastoje se od deset lakih pješačkih divizija (LID – Light Infantry Division). Svaki se LID sastoji od deset pješačkih bojni. S brojke od 184 000 pripadnika u 1988., Tatmadaw Kyee danas je dosegnuo brojčanu snagu od 300 000 pripadnika. Tatmadaw se opredijelio i usvojio nacionalnu obrambenu doktrinu "narodnog rata pod modernim okolnostima". Posljedično se brzina kojom je od početka 90-ih naručivana i nabavljana nova "teška" vojna oprema, ali i vrlo širok assortiman streljačkog naoružanja, može nazvati dramatičnom.

NABAVA U KINI

Iz NR Kine nabavljen je veliki broj lakih amfibijskih tenkova Tipa 63, Tipa 59D kao i tenkova Tip 69-2. Sredinom 90-ih Peking je isporučio i oklopne transportere (gusjeničare) Tip 85 i Tip 90. Napori na nabaviti i ostalih modernijih sustava nastavljeni su i početkom 2000. Početkom novog milenija započelo je i stvaranje domaće obrambene industrije koja bi, koliko god bude moguće, trebala smanjivati ovisnost o nabavama u inozemstvu. U tom novom trendu ostvarena je sredinom 2000. kupnja viška ukrajinskih tenkova T-72S (140 tenkova). Taj posao

uključivao je i aneks ugovora koji se odnosio na lokalnu proizvodnju ukrajinskih oklopnih transporteru BTR-3U. U tom je razdoblju kupljen i nedefinirani broj bivših sovjetskih višenamjenskih gusjeničara MT-LB. Posljednje oklopne akvizicije Tatmadawa odnose se na kineske oklopnjake na kotačima Tipa 92 i također, oklopljene točkaše, lovce tenkova PTL-02. Novonabavljene oklopne transportere i lovce tenkova Tatmadaw je prvi put javno pokazao na prošlogodišnji Dan OS-a, odnosno 27. ožujka 2013.

Nabava topničko-raketnih sustava bila je fokusirana na višecijevne raketne mobilne sustave, ponajprije iz NR Kine i Sjeverne Koreje ali i teškog topništva kalibra 155 mm iz Izraela (Soltam-M71, tegljeni), Srbije (Nora B52, samovozni) i modernijih kineskih samovoznih haubica SH1 155 mm.

URED ZA ZRAČNU OBRANU

Konac prvog i početak drugog desetljeća ovog stoljeća značajni su po početku razvoja protuzračnih sposobnosti pod Zapovjedništvom zračne obrane – koje je kasnije preimenovano u Ured za zračnu obranu. Prema mjanmarskim izvorima, trogranski mjanmarski integrirani zračno-obrambeni sustav MIADS

(Myanmar Integrated Air Defence System) inicijalno je odobren i 2000. godine započeto je njegovo stvaranje. Do 2010., svjetlovodnom optičkom komunikacijskom mrežom povezan je zračno-obrambeni centar u Yangonu sa svim zračnim bazama, radarskim postajama za rano upozorenje i mobilnim PZO raketnim i topničkim postrojbama na terenu. Protuzračna sredstva za obranu na malim visinama uglavnom su utemeljena na ruskom proizvodnom programu i uključujući MANPADS sustave 9K310 Igla-1 (SA-16 Gimlet po NATO klasifikaciji) i 9K38 Igla (SA-18 Grouse). U posljednje vrijeme sustavi su nadopunjeni prvom generacijom kineskog MANPADS sustava HN-5A. Tatmadaw trenutačno oprema svoje PZO snage lokalno proizvedenim terenskim vozilima (džipovima) na kojima su montirana po dva MANPADS lansera. Snažniji mobilni PZO sustavi nabavljeni od 2000. do danas obuhvaćaju vrlo široki dijapazon bivše sovjetske i ruske tehnike, uključujući sustave 9K331 Tor-M1 (SA-15 Gauntlet), Buk M1-2 (SA-17 Grizzly) kao i vrlo moderni, mobilni hibridni (topničko-raketni) sustav 2S6 Tunguska (SA-19 Grisom). Najnoviji sustav koji je nabavljen jest Pečora 2M, mobilni raketni PZO sustavu namijenjenom za obranu na velikim visinama. U studenom 2013., kineski mediji objavili su vijest da je mjanmarska Vlada potpisala ugovor po kojem bi njezine oružane snage trebale postati prvi strani kupac njihova PZO sustava HQ-12 (KS-1A) namijenjenog za PZO borbu na srednjim i velikim visinama i opremljenog modernim faznim radarem.

AMBICIJOZNI KOV

Želja KOV-a za ovladavanjem i provedbom kombiniranih operacija većih razmjera, najbolje je bila vidljiva tijekom nekoliko prošlih godina. U tom je razdoblju proveden veći broj divizijskih vježbi u području vojne baze Meitila. Ona je sjedište 99. lake pješačke divizije koja je izrasla u elitnu postrojbu Tatmadawa. Ona je i vjerovatno ogledni primjerak prema kojem će se ustrojavati i uvježbavati ostale takve postrojbe. Vježbe provedene u ožujku 2012. i veljači 2014. pokazale su određeni stu-

VOJSKE SVIJETA

panj sposobnosti združenog operativnog djelovanja lakih pješačkih snaga uz topničku i raketnu potporu modernog naoružanja kao i uspješnu neposrednu zračnu potporu uz sudjelovanje borbenih helikoptera i zrakoplova MiG-29 Fulcrum. Pod zapovjedništvom Glavnog stožera Kov-a nalaze se još i mjanmarske policijske snage (Myanmar Ye Tat Hpwe), osnovane još 1964., koje su od 1. listopada 1995. i formalno pod zapovjedništvom Kov-a. Broje oko 72 000 pripadnika od čega 4500 pripadnika borbenih /SWAT postrojbi. Pod direktnim zapovjedništvom Kov-a su i posebne granične snage (Myanmar Na Sa Ka). Osnovane su 1992. a njihov broj nije poznat.

OBNOVA ZRAČNE FLOTE

Mjanmarsko ratno zrakoplovstvo (MRZ) ili Tatmadaw Lei, koje u svom ustroju ima oko 23 000 pripadnika doživjelo je vrlo značajne ustrojene i tehnološke promjene na prijelomnici novog stoljeća. Već 2001. Rusija je isporučila deset borbenih zrakoplova MiG-29 (osam jednosjeda i dva dvosjeda MiG-29 UB) a potom i 2009. kad je isporučeno 20 zrakoplova MiG-29 SMT s poboljšanom radarskom i komunikacijskom opremom. Nabava modernih Fulcruma došla je kao kvalitetna zamjena za presretače F-7M Airguard, odnosno kao nadopuna za jurišnike A-5C Fantan kupljene od NR Kine sredinom devedesetih. U istom razdoblju MRZ se također fokusirao na modernizaciju svojih protuterilskih sposobnosti, prije svega nabavom čak 50 ruskih borbenih helikoptera tipa Mil Mi-35 Hind tijekom 2010. Te "leteće topovnjače" znatno su osnažile helikopterski dio MRZ, koji



Iz svojevrsne i dragovoljne međunarodne izolacije, nove ambicije kreću se u pravcu ostvarivanja određenog međunarodnog utjecaja. Glavni dobavljači, uglavnom jef-tinijeg naoružanja i borbene tehnike ostali su i nadalje Rusija i NR Kina

je do tada uglavnom upotrebljavao različite tipove višenamjenskih helikoptera različitog podrijetla, uključujući poljske Mil Mi-2 Hoplite i PZL W-3 Sokol te ruske Mil Mi-17 Hip. Nabava velikog broja Hindova, uni-jela je velike promjene u učinkovitoj borbi protiv pobunjeničkih snaga, posebno u pograničnim šumskim zonama u kojima djeluju gerilci UWUSA. Nabava velike flote od 50 mlaznih zrakoplova tipa K-8 Karakorum za obuku, odnosno lakih jurišnih zrakoplova, ostvarena također 2010. godine, znatno je osnažila sposobnosti MRZ-a u neposrednoj zračnoj potpori snagama Kov. Ta je zadaća do tada bila "pokrivena" i ovisila je o mnogo manjem broju zrakoplova ranije inačice K-8 (nabavljenih 1998.), nekoliko ex-jugoslavenskih G-4 Super Galeba (šest od ukupno dvadeset naručenih) i šesnaest švicarskih Pilatusa PC-6 Turbo Porter, PC-7 Turbo Trainer i PC-9 Advanced

Turbo Trainer nabavljenih od 1970. do konca 1980.

VJEŽBA MILAN

Mornarica traži flotu sposobnu za izlazak na otvoreno more. Tzv. pomorska diplomacija koju prakticira MRM, ima vrlo važnu ulogu u razvitku i njegovanjem bilateralnih veza koje Tatmadaw gradi u jugoistočnoj Aziji, a posebno u području Bengalskog zaljeva. Posljednji oblik takve diplomacije zabilježen je aktivnim sudjelovanjem s jednom fregatom u pomorskoj vježbi Milan, koju RM Indije organizira svake druge godine i koja je u veljači 2014. okupila brodove iz 16 zemalja. Tijekom 2010. MRM je po hitnom postupku pribavila dvije kineske fregate Tip 053 Jiaghu. Nekako u isto vrijeme kad su počela teritorijalna trvanja s Bangladešom, mornarica je krenula s projektom gradnje ratnih brodova na domaćim navozima. Tako je



Neke od modernizacijskih akvizicija Tatmadawa. Slijeva: ukrajinski oklopni transporter BTR-3U, kineska samovozna haubica SH-1 i PZO sustav KS-1, ruski lovac Mig-29 SMT i domaća fregata klase Aung Zeya



Foto: Morozov

Foto: Norinco



Prizori s prošlogodišnjeg mimohoda povodom Dana oružanih snaga, tj. Dana Tatmadawa

2006. uz obilatu kinesku tehničku astenciju otpočela izgradnja prve domaće fregate klase Aung Zeya u vojnrom brodogradilištu Simmalaik u Thilawi. Porinuta 2008., ušla je u službu 2011. Drugi brod iz planirane serije od šest fregata, F12 Kyan Sit Thar, izgrađen je s određenim stupnjem stealth karakteristika, porinut je ali još nije operativan. Treća fregata trenutačno je u gradnji. Na domaćim navozima grade se, također uz kinesku pomoć, i brzi napadni brodovi (FAC – Fast Attack Craft) koji bi trebali zamijeniti stare kineske raketne čamce klase Hainan. Prema lokalnim izvješćima prvi iz serije novih FAC, pod flotnim brojem P491 već je u službi a drugi je u završnoj fazi izgradnje. Ovi 49 m dugački FAC naoružani su četirima kineskim ASCM projektilima tipa C-802 (CSS-N-8 Saccade) i ruskim CIWS topom AK-630 30 mm. Koliko daleko i koliko ozbiljne su moguće

namjere MRM-a u nabavi podmornica – ostaje tek vidjeti.

PLIN - IZVOR FINANCIJA

Trenutačna ekonomска i politička tranzicija Mjanmara povezana je i usporedno se provodi s programom vojne reforme oružanih snaga i modernizacije kapaciteta obrambene industrije. U posljednjih je nekoliko godina Mjanmar jedan od najvećih kupaca oružja i vojne opreme u jugoistočnoj Aziji. Iz svojevrsne i dragovoljne međunarodne izolacije, nove političke ambicije kreću se u pravcu ostvarivanja određenog međunarodnog utjecaja. Glavni dobavljači, uglavnom jeftinijeg naoružanja i borbene tehnike ostali su i nadalje Rusija i NR Kina. Kao što je slučaj u Vijetnamu i Filipinima, određene vojne nabave posljednjih godina bile su, po svemu sudeći, financirane iz posebnih fondova u kojima se akumulirao novac dobiven prodajom



Foto: modgovmm



Foto: modgovmm

energenata, posebice prirodnog plina. Prema podacima američke Energetsko-informacijske agencije (US EIA) mjanmarska produkcija prirodnog plina rasla je neprestano u posljednjih desetak godina. Od 1,7 milijardi m³ plina proizvedenog 1999. godine do 11,9 milijardi m³ proizvedenih 2011. godine. Budući da većina otkrivenih plinskih polja još uvijek nije u eksploataciji ili se na njima još uvijek ne koristi najmodernija eksploatacijska oprema s pravom se očekuje da će u nadolazećim godinama proizvodnja i dalje rasti. A s njom i količina novca koja će Tatmadawu biti na raspolaganju za nabavu nove vojne opreme i naoružanja. ■



Foto: Chinese Military Review



Foto: myanmarmilitary.info

VOJNO OBRAZOVANJE

Foto: Tomislav Brandt



KURIKULUM VOJNIH ŠKOLA

FUNKCIJA JE ODGOJA I OBRAZOVANJA U VOJNIM ŠKOLAMA PRENOŠENJE POTREBNIH DRUŠTVENIH VRIJEDNOSTI, OBRAZOVANJE ČASNika I DOČASNIKA ZA NAJODGOVORNIJE DUŽNOSTI TE POBUĐIVANJE ZANIMANJA ZA NJIHOV SVEUKUPAN NAPREDAK. IZRADOM KVALITETNOG KURIKULUMA VOJNIH ŠKOLA BIT ĆE ZADOVOLJENE POTREBE SUVREMENOG VOJNOG DJELOVANJA

Sama je riječ kurikulum (lat. *curriculum*) latinskog podrijetla i znači natjecanje, tijek nečega, utrkivanje, sam život; slijed (planiranog i programiranog događanja) koji nam govori o najpovoljnijem putu djelovanja i dolaska do nekog cilja. Možemo reći da je to usmjereni kretanje prema najpovoljnijim rezultatima u nekom području rada. Sadrži četiri osnovna procesa: planiranje, organiziranje, izvođenje i kontrolu. U hrvatskom se jeziku posuđenica *kurikulum* često

Planiranje
kurikuluma
u prvi plan
stavlja ishode
učenja

koristi umjesto sintagme *nastavni plan i program*.

DEFINICIJA POJMA

Iraz *kurikulum* koristi se već niz godina u svjetskoj literaturi i ima više različitih definicija. Najvažnije je da niti jedna ne pobija neku drugu, nego stavlja naglasak na različite elemente. Kao što nema jedinstvene definicije kurikuluma, nema ni jedinstvene definicije njegovih vrsta. Previši u knjizi *Kurikulum: Teorije, metodologija, sadržaj, struktura* jasno

navodi da postoji više kurikulumskih koncepata od kojih su dva dominantna. Prvi je *humanistički kurikulum*, usmjeren na učenika i individualizaciju provedbe nastave. *Funkcionalistički kurikulum* usmjeren je na praksu i osposobljavanje budućih aktivnih članova društva. Nažalost, takav se pristup zadržao u nekim inačicama do danas. Od škole se očekuje samo da proizvodi poslušnike i dobre radnike, zanemarujući pritom odgoj i socijalizaciju. Uz primjenu različitih kataloga

znanja, nastavnih tema, strogo propisanih i ograničenih udžbenika, sve se želi regulirati i odrediti. Moramo biti svjesni da se kurikulum ne može izraditi jednom zauvijek. Sklon je promjenama i zbog toga se redovito povezuje s reformama školstva i odgoja. Različiti autori tumače i opisuju različite tipove kurikuluma, a Allan Glatthorn u radu *The Principal as Curriculum Leader* navodi ih sedam. Prvi je *preporučeni kurikulum* koji izrađuju stručnjaci ili stručne ustanove. Drugi je *pismeni ili službeni kurikulum*. Treći je *izvedeni kurikulum* koji primjenjuju nastavnici u svojim predavanjima i radu. Četvrti je *podpirući kurikulum* odnosno onaj koji obuhvaća resurse u potpori provedbe kurikuluma. Peti je *izmjereni/procijenjeni kurikulum* odnosno onaj koji je testiran ili evaluiran. Šesti je *naučeni/primijenjeni kurikulum*, tj. ono što studenti stvarno nauče. Sedmi je *skriveni (prikriveni) kurikulum*, tj. onaj koji je nevidljiv, ali utječe na praksi specifičnu za određenu obrazovnu sredinu; u literaturi se navodi kao kurikulum koji je suprotan javnom (službenom) kurikulumu ili različit od njega.

OSTALI KURIKULUMI

Previši u članku *Kurikulum suvremenog odgoja i škole: metodologija i struktura* jasno razlikuje tri vrste kurikulumskih struktura u teoriji i praksi odgojno-školskog rada. *Zatvoreni kurikulum* odgovara tradicionalnom poimanju nastavnog plana i programa te redukciji odgoja i obrazovanja na jasno kanonizirane

zadaće koje tijekom školovanja treba postići. *Otvoreni kurikulum* ima fleksibilnu metodologiju izrade te odabira sadržaja i načina rada. Prednost se daje okvirnim uputama unutar kojih se stvaralački realizira izvedbeni program. *Mješoviti tip kurikuluma* moderna je vrsta koja manje trpi zadanosti u koje se ugrađuju izvedbene jezgre. Realiziran je slobodno i kreativno tako da maksimalno aktivira učenika u stjecanju specifične kompetencije. Nastavniku se dopušta da slobodnim odabirom odredi organizaciju i metode provedbe nastavnog procesa. U njemu je nastavni plan samo orientir za nastavnika s gledišta organizacije rada, načina provedbe i kontrole učinjenog. Miljak u knjizi *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja* spominje četiri razine kurikuluma: razinu službenog teksta koji je odobrilo ministarstvo; razinu ustanove koja ga primjenjuje, prerađuje i prilagođuje uvjetima rada (organizacijski, kulturno-ručni, tradicijski); razinu nastavnika koji ga primjenjuje u nastavi (prenosi ga i tumači na svoj način) i razinu nastavničke realizacije kurikuluma u praksi (je li proveden i kako je proven: nepotpuno, potpuno ili samo manjim dijelom).

KONCEPT KURIKULUMA VOJNIH ŠKOLA

Planiranje kurikuluma u prvi plan stavlja ishode učenja. Ishodi učenja (engl. *Learning Outcomes*) kompetencije su koje je osoba stekla učenjem i dokazala nakon učenja. Dakle, to je ono što polaznik vojnih škola mora



Foto: Tomislav Brant

tijekom školovanja naučiti, što treba znati i umjeti napraviti, koje vrednote prihvata. Kurikulum vojnih škola mora odgovoriti na pitanja zašto se nešto uči, što se uči i kako se uči. Samo planiranje kurikuluma trebalo bi se izvoditi na sljedećim razinama: razina države odnosno ministarstva (nacionalni kurikulum vojnog obrazovanja), razina ustanove (kurikulum vojnog učilišta), razina predmeta (predmetni kurikulum). Po mišljenju autora, *nacionalni kurikulum vojnog obrazovanja* obuhvatio bi nastavne planove i programe te ostale zajedničke sadržaje u različitim vrstama vojnog obrazovanja. Kurikulum vojnog učilišta obuhvaća sve aktivnosti kojima učilište dopunjuje, pojačava ili proširuje obrazovni proces. Obuhvaća metode poučavanja i aktivnosti usmjerene na kompetencije i ishode učenja, materijal koji se koristi da bi se poboljšalo učenje, okružje u kojem se poučava, sustav vrednovanja i evaluacije obrazovnih postignuća, kulturu učilišta i njegov sustav vrijednosti. *Predmetni kurikulum* sastoji se od aktivnosti koje nastavnik provodi u poučavanju polaznika kako bi zadovoljili ishode učenja te stekli potrebne kompetencije.

PRISTUP NASTAVNIKA

Kurikulum nastavniku otvara veće mogućnosti vođenja nastave. Jurić u radu *Kurikulum suvremene škole* navodi: "Inoviranje i unapređenje nastave ne može se oslanjati samo na djelatne upute." Nastavnik mora utjecati na provedbu nastave, mora osigurati stvaranje novih situacija i biti spremna na primjenu suvremenih nastavnih sustava i novina. Genschel u članku *Mjesto i uloga vojske u demokratskim civilnim društвima* navodi: "Ustanove za vojno obrazovanje nisu slijepi kolosijek za one koje negdje drugdje ne trebamo ili uopće više ne trebamo." Kurikulum vojnih škola trebao bi biti mješoviti tip kurikuluma jer nastavniku omogućuje da sam odabere nastavne sadržaje koje će prikazati, osvremeniti ih te učini znanstveno aktualnim i dopuni novim korisnim informacijama. Profesionalne su uloge časnika postale složenije zbog potrebe za brojnim novim vještinama i znanjima koje zahtijeva vođenje novih netradicionalnih vojnih operacija (neratne operacije, stabilizacijske operacije i sl.). Pritom potencijalno raste i utjecaj educiranog časničkog kadra na oblikovanje politika vezanih uz vojna pitanja.



Foto: Kara Hrvatske vojske

VOJNO OBRAZOVANJE

Nastavnik će takvim pristupom rasteretiti polaznike vojnih škola od enciklopedijskih sadržaja i znanja koja im neće biti potrebna za profesionalni razvoj. Sekulić-Majurec u radu *Uloga sudionika odgojno-obrazovnog procesa u stvaranju, provedbi i vrednovanju kurikuluma* naglašava da jedino fleksibilni kurikulum potiče nastavnikovu motivaciju za unapređenje i inoviranje načina rada.

USAVRŠAVANJE PLANOVA I PROGRAMA

Kurikulum moramo shvatiti kao odgojno-obrazovni tijek čije su temeljne sastavnice: odgojno-obrazovne vrijednosti, odgojno-obrazovni ciljevi, kurikulumska načela, odgojno-obrazovni sadržaj, organizacija, metode i načini rada te vrednovanje i samovrednovanje.

Hrvatsko vojno učilište (HVU) stare planove i programe prilagođuje novim standardima, vrijednostima, svrsi i kompetencijama. Otvaranjem novih sveučilišnih prediplomskih programa HVU nadopunjuje programe i usmjeruje se na akademske sadržaje pa se javila i potreba za usavršavanjem i promjenom dosadašnjih nastavnih planova i programa vojnih škola. Novi nastavni planovi i programe pokušat će premostiti nastalu prazninu koja se pojavila uvođenjem sveučilišnih prediplomskih programa. Hoće li kurikulum vojnih škola uspjeti osigurati profesionalnost i nove vrijednosti koje se postavljaju kao izazov vojnom školovanju? Iako problem nije toliko inicirao stručne skupove i rasprave, sve je veće nastojanje HVU-a da se usredotoči na najvažnije što bi se moglo staviti pod novi kurikulum vojnih škola, a istodobno se ostavlja i prostor za dodatne programske inicijative i stalno usavršavanje.

TRI FUNKCIJE

Svaka škola, pa tako i vojna, stalno traga za uspješnim i lako mjerljivim načinima odgoja i obrazovanja (metodama i postupcima). Vojne škole moraju biti učinkovite te zadovoljavati potrebe nalogodavca, polaznika vojnih škola, nastavnika i svih ostalih sudionika vojnog obrazovanja. Vojno je obrazovanje pod skrb države te se časnici i dočasnici obrazuju na trošak proračuna. Da bismo mogli izgraditi kurikulum vojnih škola, moramo znati



Izrada kurikuluma vrlo je složena znanstvena i stručna djelatnost. Sam kurikulum vojnih škola povezuje proces učenja, stjecanja ključnih i stručnih kompetencija te socijalizaciju polaznika. Sastoji se od mnogih manjih kurikuluma koji zajedno čine vrlo složenu strukturu odgoja i obrazovanja vojnih škola

i uvažavati temeljne funkcije škola. Jurčić je u radu *Kurikulum suvremene škole* jasno podijelio temeljne funkcije škola na reproduksijsku, pedagošku (odgojno-obrazovnu) i humanu. *Reprodukcijska funkcija vojne škole* podrazumijeva reprodukciju postojećih sadržaja i oblika vojnog znanja kao i očuvanje postignutog stanja te temeljem toga planiranje daljnog razvoja i izgradnje vojske u cjelini. Ostvaruje se klasifikacijom, selekcijom i integracijom. *Klasifikacija* je uobičajeno ospozobljavanje polaznika vojnih škola (stručne, govorne i socijalne kompetencije). *Selekcija* je propusnost u vojnom sustavu izobrazbe te prelazak na višu razinu ovisno o postignutim rezultatima. *Integracija* je uključivanje vojnog polaznika u rad postrojbe nakon završene vojne izobrazbe. Pe-

dagoška funkcija vojne škole obuhvaća emancipaciju i zrelost. *Emancipacija* znači njegovanje cjelovitih potencijala osobnosti i izgradnje vođe radi ostvarivanja njegovih najboljih mogućnosti i postizanja autonomije u donošenju najboljih odluka i za njega i za postrojbu. Zrelost je stupanj uspostavljene ravnoteže između kompetencije koju je vojna osoba stekla vojnom izobrazbom i zahtjeva koje pred nju postavljaju novi izazovi. *Humana funkcija vojne škole* znači da se od škole očekuje da odgoji i obrazuje polaznike da budu kvalitetni, korisni, dobri i odani sustavu. Škola je pravo mjesto življenja polaznika i nastavnika. Svaki polaznik ondje dnevno proveđe najmanje osam sati, mora utrošiti dva sata na putovanje (u školu i iz škole) te mu ostaje samo 14 sati za obitelj, društvo, od-





Foto: West Point

mor i ostale potrebe. Zbog toga vojna škola, kao i sve ostale škole, postaje sociokulturalna sredina.

TIMSKI POSAO

Previšić u knjizi *Kurikulum: Teorije, metodologija, sadržaj, struktura* navodi: "Neke od kurikulumskih teorija nije lako "pomiriti" jer polaze od suprotnih filozofskih stajališta." Upravo zato različita teorijska polazišta imaju različite metodologije izrade kurikuluma. Moramo znati da je izrada kurikuluma vojnih škola timski posao i zahtijeva niz koraka koji se moraju poduzeti da bi planiranje školskog kurikuluma bilo provedivo. Svaki je kurikulumski projekt najbolje započeti analizom potreba i problema što možemo postići primjenom SWOT analize (*Strengths, Weaknesses/Limitations, Opportunities, Threats*). Na temelju analize kojom moramo obuhvatiti sve segmente i raspoložive resurse (poslodavca, polaznike škola, nastavnike, sve sudionike vojnog obrazovanja i lokalne zajednice) pokušat ćemo definirati: vrijednosti i stavove; misiju odnosno zadaću škole; viziju škole; ciljeve i ishode koje polaznici trebaju dostići; izradu strateškog plana razvoja škole.

Nakon definiranja osnovnih pojmove možemo započeti s koracima nužnim za konačno definiranje i prihvatanje školskog kurikuluma. Jurčić u radu *Kurikulum suvremene škole* navodi korake potrebne prilikom planiranja školskog kurikuluma.

Prvi je snimanje odnosno stanje (okolnosti u školi, školska klima, utjecaj na budući kurikulum, analiza školskih dokumenata). Drugi je *kvalifikacija* odnosno što (određivanje vrste posla i planiranje budućih aktivnosti). Treći je *kvantifikacija* odnosno koliko (okvirno utvrđivanje vremena za izradu kurikuluma). Peti je *kako*, tj. okvirno utvrđivanje metoda, postupaka, instrumenata. Šesti je *tko*, odnosno okvirno utvrđivanje sudionika u izradi kurikuluma (nastavnici, stručni suradnici, ravnateljstvo, polaznici).

Slijedi određivanje utvrđenih aktivnosti prema stupnju važnosti (zajednička procjena svih sudionika) te aktivnosti i poslova za izradu godišnjeg plana i budućeg plana škole. Vrši se uvid u iskustva drugih škola i literaturu te u dosadašnjem analizu vlastitih planova i programa i uzimanje u obzir praćenja i zabilježaka. Predviđa se uporaba postojećih instrumenata i izrada novih te procjenjuje dimenzija kurikulumskih sadržaja (informativna, deskriptivna, analitička). Utvrđuju se pozitivne i negativne okolnosti za provedbu pojedinih dijelova kurikuluma (realni okviri kurikuluma). Raspoređuju se i povezuju aktivnosti prema srodnim područjima te dijelovi kurikuluma s obzirom na logične, tematske i vremenske okvire. Istim se dijelovi kurikuluma koji su važni za određenu školsku godinu, posebno označuju oni koji su veza s proteklim godinama te oni kojima je potrebna daljnja razrada unutar složenijih projekata. Označuju se i dijelovi kurikuluma koji se ne mogu vremenski točno odrediti, ali za svaki se planira vrijeme.

NAČELA I DOLAZAK DO CILJA

Prilikom izrade kurikuluma ne smijemo zaboraviti načela koja pomažu da lakše dođemo do cilja te odaberemo metode kojima ćemo ga ostvariti. To su načela jedinstvenosti, obveznosti, dobrovoljnosti, fleksibilnosti, demokratičnosti, decentralizacije, znanstvene utemeljenosti, provedivosti, konzistentnosti, koherentnosti, svrhovitosti, autonomije, multidisciplinarnosti, horizontalne i vertikalne povezanosti, pokretljivosti te timskog rada. Moramo posvetiti pozornost posebnostima vojnih škola i njihova kurikuluma. Prepoznavanje škole i njezino određivanje čimbenicima kao što je trajnost, naprednost, bitnost, opstojnost, inovativnost ima odlučujuće

Razlika između tradicionalnog planiranja i kurikulumskog planiranja provedbe nastave. (Jurić, 2007.)

TRADICIONALNO PLANIRANJE

- nije temeljen na proučenim životnim situacijama
- jednostrani, centralizirani
- sadrže formule učenja koje se mogu različito tumačiti
- odvojeni od društvene stvarnosti
- podržavaju tradicionalnu ulogu nastavnika i direktnog vođenje

GLAVNA TEŽIŠTA - SADRŽAJ, ZADACI, provedba nastavnog plana i programa u potpunosti

KURIKULUMSKO PLANIRANJE

- temeljen na analizi životnih situacija i potreba tržišta rada
- proces donošenja programa teži demokratizaciji, procesi su "vidljivi"
- omogućuje naknadno preispitivanje
- aktivna i promijenjena uloga učenika (odgovornost), ne direktnog vođenje

GLAVNA TEŽIŠTA - CILJ, OČEKIVANA RAZINA ZNANJA, ishodi učenja, kompetencije

značenje za probitak. Važan je i skriveni kurikulum koji htjeli – ne htjeli utječe na odgoj i obrazovanje polaznika vojnih škola. Poboljšanje kvalitete vojne škole u pravilu se odnosi na sve sudionike vojnog odgojnoobrazovnog procesa. Uspješnost škole ne iskazuje se samo statistikom, brojevima i dosadašnjim postignućima, nego i zadovoljstvom svih sudionika odgojnoobrazovnog procesa.

SLOŽENA DJELATNOST

Izrada kurikuluma vrlo je složena znanstvena i stručna djelatnost. Sam kurikulum vojnih škola povezuje proces učenja, stjecanja ključnih i stručnih kompetencija te socijalizaciju polaznika. Sastoji se od mnogih manjih kurikuluma koji zajedno čine vrlo složenu strukturu odgoja i obrazovanja vojnih škola. Struktura vojnog kurikuluma je živa i stalno se mijenja sukladno novim izazovima i zahtjevima OSRH.

Funkcija je odgoja i obrazovanja u vojnim školama prenošenje potrebnih društvenih vrijednosti, obrazovanje časnika i dočasnika za najodgovornije dužnosti u OSRH te pobuđivanje zanimanja za njihov sveukupan napredak. Izradom kvalitetnog kurikuluma vojnih škola u kojem će sudjelovati Ravnateljstvo HVU-a, zapovjednici vojnih škola, Dekanat s nastavnicima i predstavnici polaznika vojnih škola bit će zadovoljene potrebe suvremenog vojnog djelovanja. ■



Kurikulum: tijek odgoja i obrazovanja (Vican, Bognar, Previšić 2007., 144)

**General Guglielmo Pepe predvodio je 1820.
i 1821. pobunu u Napuljskom Kraljevstvu.
Nakon neuspjeha bio je prisiljen otići u egzil**



PODLISTAK

RATNA POVIJEST ITALIJE (1820. – 1936.) I. DIO

TEŽNJA

NAKON NAPOLEONSKIH RATOVA, ODLUKAMA BEČKOG KONGRESA 1815. GODINE, ITALIJA JE PODIJELJENA NA OSAM DRŽAVA. SJEVERNE TALIJANSKE DRŽAVICE BILE SU POD NADZOROM AUSTRIJE, A JUŽNE POD VLAŠĆU FRANCUSKE DINASTIJE BURBONACA. ODLUKE BEČKOG KONGRESA RAZOČARALE SU TALIJANSKE DOMOLJUBE MEĐU KOJIMA SE VEĆ UČVRSTILA IDEJA O UJEDINJENOJ I NEOVISNOJ ITALIJI...

Suprotno dosta raširenom mišljenju, Italija je relativno mlada država, nastala tek u drugoj polovini XIX. stoljeća, nakon razmjerno dugih i vrlo krvavih ratova za ujedinjenje. Naime, od raspada Zapadnog Rimskog Carstva pa do navedenih ratova, prostor Apenskog poluotoka bio je podijeljen na niz vojnički i politički slabijih te međusobno posvađanih i neprijateljskih državica. Upravo su zbog stalnog međusobnog neprijateljstva bile meta susjednih, znatno moćnijih država, u prvom redu Franačke. Takav teritorijalni ustroj nije se nimalo razlikovao od ostalih ranofeudalnih državica u drugim dijelovima Europe. Međutim, u razdoblju kasnog feudalizma (krajem XV. stoljeća), kad se na prostoru Europe počinju ponovo razvijati snažne, centralizirane države, Apenski poluotok ulazi u razdoblje tzv. talijanskih ratova koji traju do polovice XVI. stoljeća. Brutalnost kojom su vođeni zaustavila je gospodarski i politički napredak u talijanskim državama te znatno razorila njihovu gospodarsku strukturu. Rezultirala je usto i dubokim međusobnim nepovjerenjem u redovima talijanske vlastele, ali i među najširim slojevima stanovništva. To je bio dodatni socijalni čimbenik koji je zadržao neprijateljske (ili, u najboljem slučaju, vrlo hladne) odnose među talijanskim državicama.

GOSPODARI POSTROJBI

Nepovoljne je odnose dodatno otežavao razvoj kondotjerstva koje upravo na Apenskom poluotoku doživljava svoj zenit tijekom talijanskih ratova. Kondotjeri su bili vođe najamničkih vojnih formacija



Spomenik Bartolomeu Colleoni (1400. - 1475.), jednom od najvećih talijanskih kondotjera. Uglavnom je ratovao za interes Venecije iako je često, kao i većina kondotjera, mijenjao strane. Svojom se ratničkom vještinom uzdignuo od običnog najamnika do zapovjednika venecijanske vojske i jednog od najbogatijih građana Venecije



Javno čitanje presude talijanskim domoljubima Pieru Maroncelliju i Silviju Pellicu 1821. godine. Sudeno im je zbog pripadnosti karbonarskom pokretu, ali Austrijanci su smrtnе kazne poslije preinačili u zatvorske

ZA UJEDINJENJEM



Giuseppe Mazzini (desno, prikazan u društvu generala Gerolama Ramorina), osnivač pokreta Mlada Italija

(kompanija) u čije su ime stupali na određeno vrijeme u ugovorne odnose s kasnosrednjovjekovnim talijanskim gradovima i državama. Za razliku od drugih plaćenika tog vremena, kondontjeri su bili apsolutni gospodari svojih vojnih postrojbi, okupljajući ih u prvom redu zbog vlastitog interesa. Potečli su iz klase feudalaca koji su procjenili da im je plaćeništvo daleko unosnije od prihoda s feudalnih posjeda, a u tom slučaju većinu kondontjerske postrojbe činili su njihovi kmetovi. Drugi je primjer kad su istaknuti ratnici svojom reputacijom privlačili raznovrsne avanturiste, slobodnjake, odbjegle kmetove i kriminalce koji su pod njihovim okriljem provalazili potrebnu zaštitu i materijalnu sigurnost. U obama slučajevima, kondontjeri su samostalno

birali svoje vojnike, opremali ih, plaćali, obučavali i disciplinirali, uglavnom vrlo strogim metodama. Na njih su imali neograničena prava, uključujući i izricanje smrtnе kazne, a oni su za svoje postupke bili odgovorni isključivo kondontjeru. Prema obrazovanju, karakteru i vojnim sposobnostima kondotjeri su se dosta razlikovali, ali svima je bila svojstvena težnja za što većim osobnim bogatstvom i političkom moći, nerijetko i na račun svojih poslodavaca. Radi ostvarenja osobnih interesa, često su izazivali, poticali i rasplamsavali ratove, a svoje najmodavce i saveznike izdavalii i napuštali u kritičnom razdoblju, kad su oni to najmanje očekivali. Ako nisu bile angažirane, kondontjerske su se kompanije izdržavale pljačkanjem lokalnog stanovništva, temeljito

pustošći područja koja su možda krvavo branile nekoliko dana prije, zbog čega su sve više postajale prijetnja funkcioniranju društva i njegovu razvoju.

BONAPARTEOVA KAMPAÑA

Takov je povijesni razvoj rezultirao daljnjom usitnjenosti talijanskih državica sve do kraja XVIII. stoljeća kad su ih iz temelja potresli francuski revolucionarni ratovi, konkretnije talijanska kampanja mladog generala Napoleona Bonapartea. General Bonaparte preuzeo je 1796. zapovjedništvo nad francuskim snagama na jugu Francuske i poveo kampanju protiv Austrijanaca i njihovih saveznika na prostoru sjeverne Italije. Nizom sjajnih pobjeda osvojio je prostor gotovo čitave sjeverne Italije čime su prestale postojati talijanske državice koje su se stoljećima međusobno sukobljavale. Među stanovništvom okupiranog talijanskog područja javio se otpor francuskoj dominaciji pa nastaje karbonarski pokret. Karbonari su se pojavili u Napuljskom Kraljevstvu i u prvo vrijeme organizirali gerilski oružani otpor francuskoj okupaciji, a zatim su se vrlo brzo proširili po cijeloj Italiji. Nakon napoleonskih ratova postali su nacionalistička organizacija s izraženom protuaustrijskom težnjom i začetnici ideje o ujedinjenju Italije. Odlukama Bečkog kongresa 1815., Italija je podijeljena na osam država: Lombardijsko-Venecijansko Kraljevstvo; Kraljevstvo Sardinija (Pijemont); Vojvodstvo Parma; Vojvodstvo Modena; Vojvodstvo Lucca; Veliko Vojvodstvo Toskana; Papinska Država i Napuljsko Kraljevstvo (nazvano još i Kraljevstvo Obiju Sicilija). Sjeverne talijanske državice bile su pod nadzorom Austrije, a južne pod vlašću francuske dinastije Bourbonaca. Odluke Bečkog kongresa razočarale su talijanske domoljube među kojima se već učvrstila ideja o ujedinjenju i neovisnoj Italiji što je rezultiralo jačanjem karbonara.

ULASCI U NAPULJ

Nastoeći iskoristiti revoluciju u Španjolskoj 1820., karbonari predvođeni generalom Guglielmom Pepeom dižu pobunu u Napuljskom Kraljevstvu i ulaze u Napulj. Austrijci, bojeći se za vlastite interese na Apensinskom poluotoku, saziva 1821. Kongres Svete alianse i dobiva odobrenje za gušenje karbonarskog pokreta. Nakon poraza u Bitki kod Rietija 7. ožujka 1821., karbonarska se vojska raspala pa su Austrijanci zauzeli Napulj i započeli provoditi oštре mjere. Još dok su Austrijanci ulazili, izbila je pobuna u Pijemontu, ali je u samom početku ugušena porazom pobunjenika u Bitki kod Novare 8. travnja 1821. U svakom slučaju, ti događaji obilježavaju početak razdoblja poznatog u talijanskoj povijesti kao Risorgimento – borba za oslobođenje od strane dominacije te političko i teritorijalno ujedinjenje talijanskih država. Nakon Srpske revolucije 1830. u Francuskoj, u talijanskoj je pokrajini Emiliji Romagni izbila pobuna pod vodstvom karbonara koja je ugušena, a karbonari su nestali. Međutim, na njihovim je idejama (velikim dijelom uključujući i njihove pripadnike), pod vodstvom Giuseppea Mazzinija osnovan tajni revolucionarni pokret Mlada Italija (Giovine Italia). Osnovni je ideoološki i politički pokretač bila zajednička borba svih talijanskih društvenih slojeva za oslobođenje i ujedinjenje Italije, a središte Risorgimenta seli se u Pijemont. Pijemontski kralj Karlo Albert sve jasnije i otvorenije pokazuje namjeru pokretanja rata protiv Austrije s osnovnim ciljem ujedinjenja Italije. No, poticaj je ipak došao s juga – talijanski domoljubi u rujnu 1847. podižu ustanak u Kalabriji i Messini koji je odmah krvavo ugušen. Međutim, ustanak u Palermu u siječnju 1848. bio je uspješan i natjerao je francuski garnizon na povlačenje u Napulj čime su počeli talijanski ratovi za ujedinjenje. ■

U prethodna dva broja Hrvatskog vojnika predstavljen je dio sadržaja stenograma 41. sjednice Vrhovnog savjeta odbrane Savezne Republike Jugoslavije, održane 14. kolovoza 1995. Jedan od govornika na toj sjednici bio je general-potpukovnik Nedeljko Ćopić, pomoćnik načelnika GŠ Vojske Jugoslavije za Kopnenu vojsku, koji je govorio o "stanju u Vojsci Jugoslavije i preduzetim meraima". Kao i njegovi prethodnici i on je upozorio da je "hrvatskom agresijom i gubitkom teritorija Republike Srpske Krajine stvorena nova znatno složenija vojno-politička

u Banjaluci, Prijedoru i drugim mestima zapadne Bosne" te da će "imajući u vidu ukupno teško stanje, izazvano egzodusom srpskog naroda iz Republike Srpske Krajine", biti veoma teško da se u dogledno vrijeme Srpska vojska Krajine prikupi, organizira i oporavi za nove borbe.

I on je, kao i njegov prethodnik general Dimitrijević, posebnu pozornost posvetio situaciji u Hrvatskom Podunavlju, dijelu Republike Hrvatske koji je još bio pod okupacijom srpskih snaga, te stanju u Vojsci Jugoslavije i mjerama koje je poduzelo nje-

Republike Srpske Krajine, sumnja u sopstvene mogućnosti i ukorenjeno shvatnje da se mogu uspešno odbraniti samo uz aktivnu podršku i učešće Vojske Jugoslavije. Tu je i nerešeno pitanje jedinstvenog komandovanja i postojanje raznih paravojski koje su van sistema jedinstvene odbrane. Zatim, razbijenost kompaktnosti naroda iznutra po raznim osnovama, što se sve više odražava i na Vojsku. Tu su i pojave profiterstva, privilegija i enormnog bogaćenja određenih slojeva na nezakonit način i niz drugih problema koji se veoma negativno odražavaju na borbeni

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

OLUJA - "POSTOL I RAŠČLAMBE SRBI

situacija koja se neposredno odražava na bezbednost SR Jugoslavije", a da situaciju "posebno usložava opredeljenje Hrvatske da probleme na prostoru prethodne Jugoslavije rešava primenom sile i sve veće materijalno-tehničke, ljudske i operativne mogućnosti hrvatske vojske da takvu politiku, zajedno sa muslimanskim vladom, uz podršku SAD i Nemačke, realizuje". I on, kao i njegovi prethodnici, u svom je izlaganju potpuno zanemario činjenicu da je Hrvatska već četiri godine, uz pomoć međunarodne zajednice, pokušavala pitanje okupiranog teritorija rješiti mirnim putem i da više nije mogla trpjeti politiku srpskog vodstva, koja je potpuno ignorirala sve mirovne inicijative o povratku toga teritorija u upravno-pravni sustav Republike Hrvatske.

General Ćopić informirao je nazočne da je nakon izvlačenja glavnine Srpske vojske Krajine "na prostor Bosanske krajine (područje koje se u zemljopisim atlasiima do XX. st. naziva i Turska Hrvatska, op.a.) starešinski sastav raspušten do 18. ovog meseca (kolovoza, op. a.), kada je predviđeno njihovo prikupljanje u prihvativim centrima

zino zapovjedništvo. To je izlaganje posebno zanimljivo zbog iznošenja podataka o snazi i problemima, te moralu srpskih okupacijskih snaga na tom području, odnosno zbog priznanja da Jugoslavija (zapravo Srbija) podržava Srbe u Hrvatskoj u okupaciji dijela teritorija Republike Hrvatske te da bi bez pomoći Vojske Jugoslavije hrvatske snage u vrlo kratkom roku razbile srpske snage u hrvatskom Podunavlju:

"11. korpus Srpske vojske Krajine u Istočnoj Slavoniji, Baranji i Zapadnom Sremu znate gde se nalazi. Područje fronta je u pravcu Vinkovci – Vukovar, sa plitkom odbranom i, praktično, bez drugog borbenog ešalona i rezerve za intervenciju na ugroženim pravcima. Korpus u svom sastavu ima osam brigada, od kojih tri u okviru Baranjske divizije. Brojno stanje Korpusa iznosi oko 20.000 boraca, a od važnije borbene tehnike ima 124 tenka, 18 oklopnih transportera i oko 195 artiljerijskih oruđa za podršku. Sa stanovišta odnosa snaga i osnovnih borbenih sredstava, Korpus može uspešno dejstvovati. Osnovni problemi tog korpusa su: slaba popuna sastava posle pada i gubljenja teritorije

moral jedinica i ukupno stanje odbrane na toj teritoriji. Polazeći od takve situacije, kako sa stanovišta zaštite naroda, tako i sa stanovišta bezbednosti naše zemlje (SR Jugoslavije, op. a.), Vojska Jugoslavije, kao i naša država u celini, u granicama mogućnosti pruža najneophodniju materijalnu, stručnu i kadrovsку pomoć. Međutim, imajući u vidu nagomilane probleme, procenjujemo da se ovaj Korpus sam ne može uspešno odbraniti u slučaju agresije Hrvatske vojske. On bi, najverovatnije, bio razbijen za jedan do dva dana, iako su – kao što sam napomenuo – ljudski i materijalni resursi takvi da se ova teritorija dobrom odbranom može za duži period uspešno braniti."

Osim podataka o stanju srpskih snaga u Hrvatskom Podunavlju, general Ćopić osvrnuo se i na stanje u Vojsci Jugoslavije, koja je očito imala problema s popunom materijalno-tehničkim sredstvima, posebice s gorivom. Napomenuo je da Vojska Jugoslavije neprekidno – "u skladu sa odlukama Vrhovnog saveta odbrane – poduzima najneophodnije mjere borbene gotovosti koje su u funkciji odvraćanja od agresije na SRJ"

te da se te mjere provode u uvjetima "maksimalne štednje i racionalizacije i na granici minimuma operativnih zahteva i potreba". Među tim mjerama naveo je:

"Prvo, delom artiljerijsko-raketnih jedinica postignuti su vatreni položaji za odbranu mostova na reci Dunav, Savi i Drini, pri čemu je angažovano 13 baterija, sa 90 oruđa PA.

U zoni Prve armije, delom gotovih snaga Armije, sa jedinicama ojačanja, organizovana je odbrana na reci Dunav u Bačkoj i Sremu. U ovom prostoru angažovano je 5 brigada mirodopskog sastava i dve brigade za podršku. U reonu Sombora nalaze se dve brigade korpusa specijalnih jedinica. Isture-

U garnizonima u ulozi rezerve Generalštaba nalaze se tri brigade koje su u fazi popune do pune formacije.

Ukupno je u Vojsci Jugoslavije, na zapadnim granicama, po reonima odbrane, angažovano oko 12.000 ljudi i 172 tenka, 95 oklopnih transporteru i druga tehnička oruđa.

Od gotovih snaga u garnizonima možemo za jedan do dva dana angažovati još oko četiri brigade i sa mirnodopskim sastavom oko 6700 ljudi.

O sposobljenost, motivisanost i ukupno stanje kod jedinica na terenu obezbeđuje izvršenje potrebnih zadataka. Komande i jedinice su dobine precizne zadatke i trenutno se angažuju na određenju odbrambenih reo-

mogu zameniti najmanje za dva meseca. Drugo, zbog nedovoljnog odziva vojnih obveznika za obezbeđenje popune jedinica, pri čemu sadašnji iznosi oko 30%.

Treće, sve veći utrošak ionako nedovoljnih ratnih materijalnih rezervi, pri čemu se duže vreme nalaze na donjoj granici minimuma. Četvrti, Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana raspolaže tehnikom starije generacije koja je neotporna na elektronsko ometanje. Zbog nedostatka rezervnih delova, remontnih kapaciteta i finansijskih sredstava, ispravnost tehnike pala je na 50 do 70%.

Goriva ima za pet do šest dana rata. Nedostaju potrebna ubojna sredstva i sredstva

UJNE" BRIGE (III. DIO) JANSKOG VODSTVA

no komandno mesto Armije zadejstvovano je na Fruškoj gori.

U zoni Druge armije zadejstvovane su dve borbene grupe, od kojih je jedna potčinjena Komandi Ratne mornarice u reonu Boke, a druga je angažovana na obezbeđenju granice na pravcu Cetinje – Nikšić. Pored toga, formirane su tri borbene grupe za obezbeđenje granice prema muslimanskoj enklavi Goražde. Ove trupe nalaze se u garnizonu. Treća armija i dalje je angažovana pretežno za obezbeđenje prostora Kosova i Metohije, s tim što je delom gotovih snaga – dve brigade, ojačala Prvu armiju na sremskom pravcu. Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna obrana je u gotovosti za podršku gotovih snaga Prve armije i Ratne mornarice. U eventualnom sukobu sa hrvatskim i muslimanskim vazduhoplovnim snagama može se očekivati prevlast u vazdušnom prostoru, a u sukobu sa snagama NATO-a bili bismo inferiorni i pretrpeli bismo velike gubitke. U Ratnoj mornarici zadejstvovane su i dovedene u odbranu jedinice koje se angažuju kod Prevlake jačine oko 1600 ljudi, sa šest brodova, 10 tenkova i drugih sredstava.

na, zaprečavanju i na vazdušnom sistemu." Potom je istaknuo i "osnovne probleme borbene gotovosti Vojske Jugoslavije": "Prvo, nedovoljna mirnodopska popuna – to trenutno iznosi 74%, dok popuna sa vojnicima iznosi 67%, a vojnicima po ugovoru 35%. Drugo, ozbiljan problem je odliv mладог и стручног kadra iz Vojske Jugoslavije – lekari, inženjeri, pravnici, piloti i dr., što je izazvalo pad popune mладих lica na oko 65%. Dalje, opasnost da dođe do kašnjenja sa zadnjim podizanjem borbene gotovosti Vojske u sadašnjim uslovima, kada nije proglašeno stanje neposredne ratne opasnosti, i kada ne možemo vršiti mobilizaciju, a Hrvatska se eventualno odluči da nastavi agresiju, kojom bi bila ugrožena bezbednost naše zemlje. Ovaj problem znatno se usložava iz dva razloga:

Prvo, isticanje služenja vojnog roka septembarske klase vojnika, pri čemu, ako se otpuste, popuna obučenim vojnicima koji su u funkciji borbene gotovosti, znači, koji se mogu upotrebiti, opala je za 10.500 vojnika, dok 7000 regruta koje treba da primimo u septembru – ove vojnike oni ne

veće vatrene moći.

Peto, postoji problem kako regulisati stanje u službi za preko 2000 plaćenih lica Srpske vojske Krajine, koja su se vratila i većina od njih traži regulisanje stanja u službi u Vojsci Jugoslavije.

Sesto, nedostatak finansijskih sredstava za obezbeđenje borbene gotovosti Vojske i njenog podizanja na viši nivo, koji će obezbediti sigurnu odbranu zemlje u slučaju agresije." Nakon što je iznio spomenute podatke general Čopić je zaključio: "Gospodo predsednici, preduzete mere borbene gotovosti isključivo su u funkciji odvraćanja od agresije hrvatske vojske, sprečavanje iznenadenja, podizanja morala 11. korpusu Srpske vojske Krajine i stvaranje uslova za izvršenje mobilizacije Vojske Jugoslavije u slučaju da na to budemo primorani. Međutim, ako bi došlo do eskalacije agresije na SRJ, preduzete mere borbene gotovosti ne bi bile dovoljne i one bi se morale povećati. A posle više nemamo slobodnih gotovih snaga, to se može obezrediti samo proglašenjem neposredne ratne opasnosti i mobilizacijom dela snaga Vojske Jugoslavije." ■

Hotel Alexandra u Monaku, kao i brojni drugi civilni pokretni i nepokretni objekti, bio je tijekom Prvog svjetskog rata na raspolaženju vojski. Hotel s marke bio je prenamijenjen u vojnu bolnicu



Marka sa simboličnim prikazom polja maka i vojnicima ispred robova u borbi jedna je od sedam maraka Jerseyja iz serije Sjećanje



FILATELIJA



Prigodni poštanski blok Mongolije iz 1997. prikazuje Elvisa Presleya koji je tijekom službe u američkoj vojsci stekao čin narednika

MARKE - SLIKE VELIKOG RATA

Američka je poštanska služba pokušala istražiti što se događa s markama koje su kupljene, a nikad nisu iskorištene. Istraga ju je dovela do neprofesionalnih skupljača, dakle onih koji nisu filatelisti i ne čuvaju marku zbog njezine filateličke vrijednosti, nego kao suvenir. Kad se objavi neka zanimljiva serija, na primjer s likom Marilyn Monroe ili motivom srušavanja na Mjesec, svi je žele imati

Ivo AŠČIĆ

Tijekom 2014. u velikom se broju zemalja na različite načine obilježava stota obljetnica početka Prvog svjetskog rata. Marke su jedan od najraširenijih medija za dokumentirano prikazivanje događaja nastalih tijekom prvog velikog sukoba u novijoj povijesti čovječanstva koji se još naziva i Velikim ratom. Motivi originalnih slika, plakata, predmeta, vojnika i časnika, bitaka na različitim ratištima, spomen-obilježja žrtvama rata, ali i manje poznatih događaja prikazani na markama, iz perspektive različitih umjetnika, znanstvenika, povjesničara i stručnjaka, vrijedan su izvor informacija za proučavanje povijesti. Ujedno, te marke u danom trenutku prikazuju stajališta država i teritorija iz kojih dolaze te su važan dokument za daljnja istraživanja vojne povijesti i taktike ratovanja u određenom razdoblju.

Prva australiska bitka u Novoj Gvineji u rujnu 1914. (Australija), spomen-obilježje poginulim vojnicima u Karpatima (Slovačka), ratna bolnica (Monako), odlazak na ratište (Gibraltar), žrtve rata (Česka), polja maka (Jersey), maloljetni vojnički dragovoljac (Velika Britanija), vojnici u rovovima (Nevis), objava rata Rusije Austro-Ugarskoj (Gambija) neki su od motiva ili naziva maraka izdanih ove godine u spomen na 100. obljetnicu početka Velikog rata.

KRALJ NEISKORIŠTENIH MARAKA

"Elvis Presley nije samo kralj rock and rolla, nego i filatelije" objavila je američka poštanska služba (USPS) koja redovito prati prodaju i zadržavanje svojih poštanskih maraka. Oko 124 milijuna maraka na kojima je lik kralja rock and rolla tiskana su, a nikad nisu iskorištena za plaćanje poštarine. S obzirom na veliku nakladu, ta marka nema neku filateličku vrijednost. Riječ je o prigodnoj marki, vrijednosti 29 centi, koja je puštena u promet 8. siječnja 1993. godine,



Gibraltar je početkom ove godine izdao šest maraka s temom poziva, mobilizacije i odlaska na ratište vojnih obveznika u Prvom svjetskom ratu. Kao motivi poslužili su sačuvani plakati i fotografije iz tog vremena koji se danas čuvaju u arhivu Westminsterske palače u Londonu

Kipar Vanja Radauš je 1939. u koautorstvu s Jozom Turkaljom izradio skulpturu Palim hrvatskim vojnicima u Prvom svjetskom ratu 1914.-1918. Spomen-obilježje nalazi se na zagrebačkom Mirogoju



Marka Britanske Gvajane 1 cent magenta iz 1856. prodana je u lipnju ove godine za gotovo 9,5 milijuna američkih dolara



na Elvisov 58. rođendan, a donijela je USPS-u prihod od 36 milijuna dolara. Poštanska služba pokušala je istražiti što se događa s markama koje su kupljene, a nikad nisu iskorištene. Istraga ju je dovela do neprofesionalnih skupljača, dakle onih koji nisu filatelisti i ne čuvaju marku zbog njezine filateličke vrijednosti, nego kao suvenir. Kad se objavi neka zanimljiva serija, na primjer s likom Marilyn Monroe ili motivom srušavanja na Mjesec, svi je žele imati. Desetke maraka u spomen na Elvisa Presleya izdale su osim SAD-a brojne druge države. Neke od država izdale su marke s likom Elvisa u odori američke vojske (Mongolija, 1997.; Čad, 1997.; Mali, 1997.; Gvineja, 2002. i dr.).

FILATELISTIČKI RARitet VRIJEDI MILIJUNE

Da su marke vrijednosti koje ne zastarjevaju i čija cijena svakodnevno raste, potvrđuje poštanska marka Britanske Gvajane iz 1856. nazvana 1 cent magenta. U lipnju ove godine nepoznatom je kupcu na aukciji u New Yorku prodana za gotovo 9,5 milijuna američkih dolara. Marka je najskuplja dosad prodana i postoji samo jedan primjerak u svijetu. Nije bila u prodaji gotovo 35 godina kad je kupljena za samo 935 tisuća dolara, a davne 1878. za svega 1,44 dolara. Marka je izdana 1856. godine u južnoameričkoj britanskoj koloniji Gvajani (engl. British Guiana) za potrebe plaćanja poštarine za dostavu novina. Zbog kašnjenja brodova koji su iz Velike Britanije dopremali i poštanske marke, tiskana je na zahtjev tadašnjeg direktora pošte u lokalnoj tiskari u crvenoljubičastoj boji. Za razliku od britanskih maraka, motiv ne prikazuje obris kraljice, nego tekst "British Guiana" te motiv broda s motom kolonije na latinskom jeziku "Damus Petimus Que Vicissim" (Dajemo i tražimo zauzvrat). Osim toga, radi zaštite od krivotvoreњa, na marki je potpis ovlaštene osobe iz pošte. Tiskana je zajedno s još dvjema markama u osmerokutnom obliku. ■



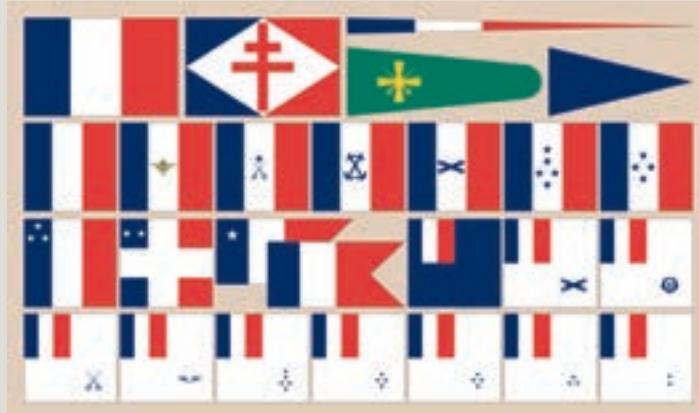
Pramčanu zastavu posebnog izgleda imaju pravo isticati brodovi koji nose imena i tradiciju brodova koji su sudjelovali u Pomorskim snagama Slobodne Francuske (FNFL) u Drugom svjetskom ratu

FRANCUSKE VOJNO-POMORSKE ZASTAVE

Jedan je od kљučnih trenutaka u sustavnom proučavanju zastava objavlјivanje priručnika za brodove francuske mornarice kapetana fregate Alexandra Le Grasa iz 1858. pod nazivom *Album des pavillons, guidons, flammes de toutes les puissances maritimes*. Album je postao trajna publikacija čija se nova izdanja objavljaju sve do danas, uz redovita ažuriranja i ispravke.

Hidrografska i oceanografska uprava RM-a (*Service hydrographique et océanographique de la marine*, SHOM) objavila je u Brestu 2000. godine posljednje izdanje pod nazivom *Album des pavillons nationaux et marques distinctives*, s posljednjim ažuriranjem 2013. godine. Posljednja izdanja izrađuju se u uskoj suradnji s veksiološkom zajednicom i vrlo su precizna i ažurna. Albumi prikazuju sve moguće zastave koje se mogu susresti u plovidi i u lukama svijeta, uz nacionalne, trgovачke, službene i vojne, i zastave visokih državnih dužnosnika te druge oznake koje kapetan broda mora moći prepoznati i prema njima se ravnat. U svakom slučaju, baština kapetana Le Grasa i njegovih nasljednika osvjetljuje nam povijest suvremenih pomorskih zastava, francuskih, ali i mnogih drugih.

Francuske nacionalne zastave za uporabu na brodovima, pa tako i vojnopolomarske, razlikuju se od ubičajene zastave koja se koristi na kopnu i koja se sastoji od tri jednako široke plavo-bijelo-crvene okomite pruge. Na moru pruge nisu jednake širine, nego je bijela šira od plave, a crvena šira od bijele (u odnosu 90 + 99 + 111, uz širinu zastave 200), u skladu sa starom pomorskog tradicijom da se slobodni kraj produljuje kako bi se dok se zastava viđori dobio jednolike raspodjele. Brodovi RM-a viju takvu krmenu vojnopolomarsku zastavu koja



Zastave francuske ratne mornarice

je, dakle, jednaka zastavi kakvu viju i brodovi francuske trgovачke mornarice. No, za razliku od civilnih brodova, ratni brodovi kad su usidreni, odnosno kad su u luci, viju i pramčanu zastavu (*pavillon de baupré*), jednako izgleda, ali manjih dimenzija od krmene, dok cijelo vrijeme viju i trokutasti dugi "ratni plamenac" (*flamme de guerre*) na glavnom jarbolu. Brodovi RM-a imaju i posebne ceremonijalne zastave postrojbi, kao vojne zastave (usp. Hrvatski vojnik br. 434).

Pramčanu zastavu posebnog izgleda imaju pravo isticati brodovi koji nose imena i tradiciju brodova koji su sudjelovali u Pomorskim snagama Slobodne Francuske (FNFL) u Drugom svjetskom ratu: bijeli romb koji dodiruje sredine stranica zastave sadrži crveni dvostruki, lorenški križ, a u uglovima su trokuti plave boje uz kopljje i crvene uz slobodni kraj.

Određeni brodovi imaju pravo umjesto pramčane zastave isticati i poseban znak, tzv. plamenac akselbendera (*flamme de fourragére*) ili, slobodnije prevedeno, počasnu vrpcu. Akselbender je pletena vrpca koja se na

odorama nosi zakvaćena o rame i u luku visi do jednog od prednjih gumba bluze, a u Francuskoj je ističu pripadnici odlikovanih postrojbi (npr. u OSRH slične vrpce ističu vojni izaslanici i pobočnici). Plamenac je trokutastog oblika zaobljenog slobodnog kraja sa simboličnim prikazom odlikovanja u obliku proširenog križa s ukrištenim mačevima. Boja plamenca i simbola u njemu ovisi o broju i važnosti odlikovanja i razdoblju u kojem su zaslужena, a dosad je propisano devet inačica, primjerice crvena vrpca označuje da je brod odlikovan Legijom časti ili sa šest i više raznih odlikovanja, a žuti simbol na njoj da su zaslужeni za zasluge u Prvom svjetskom ratu, zeleni u Drugom, a svijetoplavi za prekomorske operacije.

Zapovjedne zastave kvadratnog su oblika u nacionalnim bojama pruga nejednake širine, a razlikuju se prema simbolu koji se dodaje uglavnom u sredini bijele pruge. U skladu s francuskom tradicijom, svaki predsjednik Republike može izabrati osobni znak, najčešće u obliku monograma. Posljednji znak imao je François Mitterrand, u

dr. sc. Željko HEIMER

obliku stiliziranog drveta masline, a tri predsjednika nakon njega nisu izabrala svoj znak i zastava se rabi bez središnje oznake. Trobojna je zastava bez središnje oznake i položajna zastava predsjednika francuske Vlade. Ministar obrane u zastavi ima zlatni znak koji kombinira mač, sidra i krila. Načelnik GS-a ima plave ukrštene mačeve nadvišene zvijezdom, a načelnik Stožera RM-a dva ukrštena sidra.

136. BRIGADA HV-a

136. brigada HV "R" – Podravska Slatina ustrojena je na području Slatine u sastavu Operativne zone Osijek. Mobilizirana je 28. listopada 1991. godine i imala je važnu ulogu u obrani grada, a poslijе djeluje i na Posavskom bojištu. Sredinom 1994. ustrojena je 136. pukovnija domobremska "R" – Slatina. Zastava 136. brigade iz Domovinskog rata plavkasto je ljubičaste boje sa znakom Brigade u sredini, iznad nježa žutim je slovima u luku ispisano "136. BRIGADA" i oznaka "SLATINA". Zastava je izrađena priručnim sredstvima, našivanjem nadlaktične oznake promjera osam centimetara na platno s apliciranim natpisom. Autor znaka je zapovjednik Josip Černi u suradnji s djetatnicima IPD-a Brigade, a temelji se na ranijem znaku iz travnja 1992. koji su osmisili pripadnici IPD-a Dragana Kraljik i Radenko Pavić.

Zastava se čuva u zbirci Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske. Veličine je 100 × 200 cm s posuvraćenim zastavnim rukavom i zlatnim pozamantierijskim resama, oko dva centimetra duljine, duž tri ruba zastave. U povodu obilježavanja 15. godišnjice Oružanih snaga Republike Hrvatske izrađene su dvije zastave Brigade, zlatno-žuta s prvim znakom Brigade i svijetoplava s drugim znakom istovjetnim onom na ratnoj zastavi, ali većeg prikaza. ■



MULTIMEDIJA

Najnapredniji mobilni procesor

NVIDIA je dizajnirala i predstavila najnovije članove NVIDIA SHIELD obitelji - SHIELD tablet i SHIELD bežični kontroler. SHIELD tablet je prvi tablet visokih performansi koji dolazi s iznimnim značajkama. Pokreće ga najnapredniji mobilni procesor na svijetu NVIDIA Tegra K1, s 192 GPU jezgre - SHIELD tablet je dopunjeno *over-the-air* nadogradnjom softvera koja donosi nove mogućnosti i razinu performansi. SHIELD tablet je jedinstven jer je posebno napravljen za *gejmere*. Ima svijetao 8-inčni full HD zaslon, kvalitetne prednje zvučnike koji proizvode bogat zvuk, dok opcionalna torbica štiti zaslon, a može se koristiti i kao postolje kako bi se uređaj

postavio u najbolji kut gledanja. Da bi ga potpuno transformirala u *gejming* uređaj, NVIDIA je ugradila SHIELD bežični kontroler koji osigurava preciznost, nisku latenciju i ergonomiju koju zahtijevaju ozbiljni *gejmeri*. SHIELD tablet nudi i opcionalni LTE za igrače koji priliku za *online* igru žele imati bilo kad i bilo gdje.

- Ako ste *gejmer* i ako se koristite tabletom, onda je NVIDIA SHIELD tablet dizajniran posebno za vas. Ovaj uređaj pruža nenađmašne performanse kada je o tabletima riječ, kao i jedinstvene mogućnosti za igru koje čak najstrastvenije igrače tjeraju na igru, bilo gdje da

se nalaze - izjavio je Jen-Hsun Huang, suosnivač i izvršni direktor tvrtke NVIDIA. Kao i originalni član SHIELD obitelji, portabilna SHIELD konzola, SHIELD tablet je bogat sadržajima koji će igrači voljeti poput najboljih Android igara koje SHIELD podržava, kao i mogućnosti da bežično *streamaju* korisničke zbirke PC igrica. Igračke mogućnosti SHIELD tableta podržane su njegovim Tegra K1 mobilnim procesorom koji koristi istu NVIDIA Kepler arhitekturu koja pokreće najjača *gejming* računala.

Jednostavan i praktičan bežični kontroler za fotoaparat



U posljednje vrijeme sve više osnovnih modela DSLR fotoaparata pa i onih jednostavnijih dolazi s ugrađenim Wi-Fi funkcijama. No, bez

obzira koliko je napredan stariji model, on ne nudi tu mogućnost koja je sve potrebnijsa. Za bilo kakvo daljinsko okidanje moraju se koristiti stari bežični okidači, a korištenje mobilnog uređaja za okidanje ili mijenjanje postavki aparata je gotovo nemoguće. No, CASE Remote gadget, odnosno Wi-Fi kontroler za okidanje, uz pripadajuće Android i iOS aplikacije, dovodi vaš aparat na sasvim novu razinu kreativnosti. Brojni aparati koji još uvijek imaju svojih kvaliteta, poput Cananova 5D mkII ili Nikona D600, ovim kontrolerom uz upravljanje *smartphoneom* postaju nova doza kreativnosti. Iako su Canonovi i Nikonovi modeli podržani u vrlo velikom bro-

ju, korisnici Panasonica i Sonyja morat će se još malo strujeti. CASE Remote nije potpuno novo stvar, jer je isti tim ranije, također putem Indiegogo kampanje, osigurao proizvodnju i rasprodaju prvih modela ovih bežičnih kontrolera. Novi kontroler je nadograđen s više radne memorije (256MB DDR2), boljom baterijom (kapacitet je povećan s 800 na 1500 mAh) te brojnim novim mogućnostima. Nova Indiegogo kampanja nema poseban zadani cilj, a ona održana za prvi model kontrolera je osigurala gotovo 40 tisuća dolara. CASE Remote je moguće nabaviti po cijeni od 79 dolara (otprilike 450 kuna) što i nije previše s obzirom na njegove mogućnosti.

Prestigio otvorio svoju online trgovinu aplikacija

Prestigio MultiStore dolazi predinstaliran na svim Prestigiovim uređajima proizvedenim nakon siječnja ove godine, uključujući pametne telefone, tablete i MultiCentre. Podijeljen je u dvije kategorije: preporučene i najbolje besplatne aplikacije. Popis uređaja koji putem OTA ažuriranja mogu preuzeti MultiStore, možete pronaći na www.prestigio.com. Kako biste preuzeli besplatnu ili plaćenu aplikaciju, trebate se prijaviti šifrom Prestigio ID ili izravno kroz MultiStore kreirati korisnički račun preko My Prestigio. Jedan Prestigio račun možete koristiti za sve Prestigio korisničke servise - eReader, MultiCloud i MultiStore. MultiStore će nuditi najbolje besplatne

aplikacije, popuste na premium aplikacije ili promocije s dodatnom uštedom, najavljivo iz Prestigia. Za registrirane korisnike mnoge su aplikacije besplatne, što bi vam moglo donijeti uštedu do 70 eura (oko 540 kuna). Podržava različite načine plaćanja, među kojima su kreditne kartice, My Balance, PayPal i drugi. Sva ažuriranja su automatski dostupna na Prestigiovim uređajima. Čim se ažuriranje pojavi na servisu MultiStore, automatski ćete dobiti obavijest. Želite li Prestigio uređaj koji posjedujete zamijeniti novim, pomoću servisa My Apps moguće je prebaciti i preuzete aplikacije na novi uređaj, uključujući i one plaćene. Obrišete li neku



pogreškom, moći ćete je ponovno pronaći na MultiStoreu. Iako kasne nekoliko dugih godina, bolje ikad nego nikad.



Pripremio Ivan HORVAT

Današnja tehnologija djeci je toliko dostupna da je njezino korištenje gotovo pa "urođeno". Samsung je s tom idejom i napravio Galaxy Tab 3 Kids.

Uredaj je identičan originalnom tabletu Samsung Galaxy Tab 3, osim po izgledu. Namijenjen dizajn odnosi se na boje i materijal izrade koja će ovaj uređaj očuvati u situacijama nespretnih dječjih igara, a razlika je još i u iznimno zabavnom i šarenom sučelju kao stvorenom po mjeri djeteta. Samsung Galaxy Tab 3 Kids lako je prepoznati kao Samsung. Tanak profil, zaobljeni rubovi, jedna tipka i dvije senzorske, sve su to obilježja mnogih Samsungovih uređaja pa je tako i s Galaxy Tab 3 Kids. Ono što ovaj uređaj određuje za dječju namjenu je živahna žuta boja i gumi-rani obrub kričavo narančaste boje. Sučelje

Samsung Galaxy Tab namijenjen najmlađima

je bazirano na Jelly Bean (4.1.2) operativnom sustavu Android, dolazi s dva korisnička sučelja, standardnim i dječjim. Standardni način je "obično" sučelje kakvo možemo naći na svim Samsungovim tabletima, tj. Android sustav s TouchWiz sučeljem. Drugi, onaj zabavniji način rada, jest dječji način. Ovaj način rada prilagođen je djeci te se upravo prema njemu ovaj uređaj razlikuje od GalaxyTaba 3 7.0 i općenito drugih tableta. A tu su i "dječje postavke" u kojima djeca mogu paliti/gasiti Wi-Fi, Bluetooth, rotaciju zaslona, zvuk i uštedu energije, prilagoditi svjetlo te promijeniti pozadinu početnog zaslona i okvire aplikacija. Također, postoje i dodatne postavke, ali je za njih potrebno unijeti četveroznamensku šifru. U tim postavkama moguće je odabratkoji sadržaj djeca mogu vidjeti na uređaju

(koje slike, filmove), odabrati koje aplikacije mogu djeca pokretati. Također je moguće namjestiti koliko vremena djeca mogu koristiti tablet, deset minuta do sat i dvadeset minuta ili neograničeno.

Galaxy Tab 3 Kids kao i njegov "veći" brat donosi 7-inčni zaslon, no ipak osrednje rezolucije 1024 x 600 točaka. Tu je i dvojez-greni procesor, gigabajt memorije te utor za memorijske kartice. No, ipak valja istaknuti nedostatak 3G/4G modula, kao i GPS-a. Za cijenu od 1700 kuna Galaxy Tab 3 Kids uređaj za jedne je isplativ, za druge nikako nije. Ako želite dobar uređaj kojim će se koristiti i vaša djeca, tada alternativa nema. No, ako djeci želite povremeno dati tablet na korištenje, tada je možda bolje razmisliti o nekom drugom modelu, barem ozbiljnijeg dizajna.

Prijenos podataka optikom - srušen svjetski rekord

Danski istraživači su nedavno uspješno oborili svjetski rekord za najbrži prijenos podataka optičkim vlaknom. Istraživačka grupa pod Technical University of Denmark (DTU) je zabilježila prijenos podataka od 43 terabita u sekundi, korištenjem posebno razvijenog višejezgrenog svjetlovoda i jednog laserskog

odašiljača. U praktičnoj usporedbi, to znači da je sadržaj diska kapacitete 1TB prenesen u petini sekunde, što je nevjerojatan uspjeh. Tim DTU-a je postavio rekord u brzini prijenosa podataka još 2009. godine, ali su ih 2011. godine prestigli istraživači Instituta za tehnologiju iz Karlsruhea. Tadašnjih 26 terabita u sekundi je gotovo udvostručeno u novom rekordu. Kako prenosi Techspot, tim je iskoristio posebnu vrstu svjetlovoda s

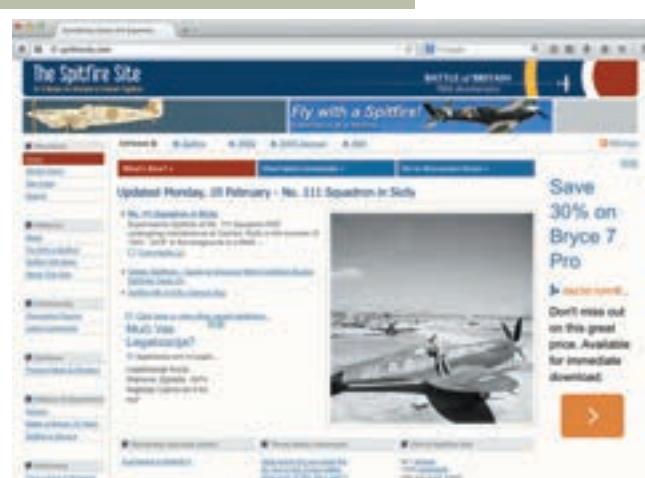
više jezgri - točnije njih sedam. Za to je rješenje zaslužan japanski internetski div NTT, koji traži načine komercijalne primjene ovih tehnologija. Rekord je, baš poput prethodnih, oboren korištenjem jednog laserskog odašiljača i jednog vlakna. Istini za volju, brzinski rekordi od nekoliko tisuća terabita u sekundi već postoje, no redom koriste rješenja s više lasera i vlakana, što se teško može naći u praktičnoj primjeni.

WEB-INFO

spitfiresite.com

Entuzijastička stranica **spitfiresite.com** posvećena je možda i najpoznatijem lovačkom avionu II. svjetskog rata - Supermarine Spitfireu. Stranica je pokrenuta 2007. i postala je okupljalište mnogih poštovatelja glasovite letjelice. Mjesečno je posjećuju impresivnih 30 000 interesa! Stranica je jednostavna i pregledna. Mogao bi vam zasmetati priličan broj reklama i bannerova, no sve se mijenja kad kliknete na What's New, rubriku koja vas vodi na nove internetske članke o Spitfireu. Surfanje nastavite pomoću rubrika na lijevoj strani zaslona, tj. recenzija (knjige, DVD-i...), referenci, modeliranja i umjetnosti i, što je naravno najvažnije, povijesti te multimedije. Svakako obratite pozornost i na desnu stranu, na kojoj su zanimljivi linkovi na stranice čiji je sadržaj povezan s Bitkom za Britaniju. Za one najveće entuzijaste spomenut ćemo da se mogu uključiti u veliku zajednicu **spitfiresite.com** preko foruma...

D. VLAHOVIĆ



Nauk o Marijinu uznesenju na nebo proglašio je papa Pio XII., 1. studenog 1950. Tom je prigodom potaknuto teologe i propovjednike da ovu istinu vjere povezuju s istinom o uskrsnuću tijela, te pokazuju užvišeni poziv čovjeka kao tjelesnog i duhovnog bića u nebesku slavu. U dogmatskoj buli o uznesenju Marijinu piše: "Vlašću

Gospodina našega Isusa Krista te blaženih apostola Petra i Pavla i svojom vlastitom: proglašujemo, objavljujemo i određujemo da je božanski objavljena istina da je bezgrešna i uvijek Djevica Marija Bogorodica – nakon završena tijeka zemaljskoga života – dušom i tijelom uznesena u nebesku slavu."

(*Pius XII. Const. Apost. Munificentissimus*, 1. studenog 1950: AAS 42 [1950].)

SVETKOVINA MARIJINA UZNESENJA

- istina vjere o uskrsnuću tijelom

Velika Gospa, kojom se obilježava Marijino uznesenje na nebo, najveći je blagdan posvećen Majci Božjoj, iako je riječ o najmlađoj od četiri dogme koje je Crkva tijekom svoje povijesti definirala o Isusovoj Majci. Marija je, naime, kao Bogorodica točno određena na Efeškom saboru 431., što je potvrđio tek Kalcedonski sabor 451., kada je službeno prihvaćeno i vjerovanje o njezinu djevičanstvu (Blažena Djevica Marija) predloženo na Carigradskome saboru 381. godine. Gotovo 1500 godina kasnije papa Pio IX. bulom «Ineffabilis Deus» proglašio je 1854. dogmu da je Marija i bezgrešno začeta. Trebat će proći još jedno stoljeće do službenog proglašenja da je Ona i na nebo uznesena.

Najstarija crkvena predaja kaže da je Majka Božja poslje Isusova Uzašašća živjela na zemlji još 25 godina i navršila 72 godine života. Neko vrijeme živjela je u Jeruzalemu, a onda je sveti Ivan apostol odveo u Efez. Život je provodila u molitvi i razmatranju o proživljenim otajstvima. Uz to je kao Majka Crkve savjetovala, tješila apostole i prvu kršćansku zajednicu, poticala ih na ustrajnost, strpljivost i odanost u vjeri u Krista koji ih čeka na nebu. Isus Krist nije uzeo svoju presvetu Majku Mariju odmah sa sobom na nebo, jer je htio da ona bude još neko vrijeme kršćanima na utjehu. Ali je u Mariji neprestano gorgjela čežnja da se na nebu što prije zdravi sa svojim Sinom. Gospodin je uslišao njezinu molitvu i poslao je anđela da joj navijesti čas blaženog preminuća. Prije odlaska je željela vidjeti svoje apostole. Tako su se kod njezina kreveta skupili svi apostoli, osim svetog Tome. On je stigao tri dana kasnije, i zaželio je vidjeti Majku Božiju barem mrtvu u grobu. Tada su otvorili grob, ali u grobu nisu našli Marijino tijelo, nego su osjetili miris njezinih haljina, i



čuli andeosko pjevanje, kako je Blažena Djevica Marija uznesena na nebo dušom i tijelom.

MARIJINA NEZAMJENJAVA ULOGA U POVIJESTI HRVATA

Marija će biti titularom čak 16 hrvatskih katedrala, a samom Uznesenju Marijinu, dakle, Velikoj Gosi posvećene su osim splitske i katedrale u Zagrebu, Krku, Poreču, Dubrovniku, Puli, Senju i Rabu, a vrlo rano se počela smatrati zaštitnicom hrvatskog naroda i kraljicom Hrvata što se nebrojeno puta očitovalo

tijekom bremenite hrvatske povijesti. Primjerice, kad su ostaci ostataka Hrvatske pred turском najezdом obranjeni pod bedemima zagrebačke Marijine katedrale za to nije bilo drugog objašnjenja nego da je Gospa zaštitom uzvratila iskazanu joj ljubav u hrvatskom narodu. I velika pobjeda u pomorskoj bitki protiv alžirskog bega Uluz-Alija kod Korčule na sam blagdan Velike Gospe 1571., kao i pobjeda protiv Turaka u bitki kod Sinja na istu svetkovinu 1715. te mnoge druge, poput one u kojoj je Toma Erdödy porazio Turke u bitki kod Siska 1593. objašnjavaju se tom Marijinom zaštitom, koja nije manjkala ni u drugim prilikama. Prisjetimo se i Domovinskog rata u kojem su hrvatski branitelji s krunicom oko vrata i vjerom u čudotvornu zaštitu Blažene Djevice Marije branili i obranili svoju domovinu.

Marija je dušom i tijelom uznesena na nebo, jer je Majka Božja, a to je njezina najveća odlika. Uznesena je i jer je bezgrešna djevičanska Majka, te da primi plaću i krunu svog života. Najprije je Nebo sišlo u njezinu utrobu za nas i naše spasenje, a onda je Ona uzašla na nebo opet za nas i naše spasenje. Isus, Sin Božji, svoju je majku uskrisio i poveo je k sebi dajući joj prijestolje neba, jer mu je njegova Majka tako spremno dala prijestolje svojega srca. A i dolikovalo je da tijelo Bezgrešne Djevice Marije Majke Božje, koje nije okaljala ni jedna sjenka grijeha, ne zahvati zakon raspadanja. Bog je Mariju pozvao u svoja nebesa i tako joj je uzvratio ljubav za ljubav. Tako se Marijinim uznesenjem povezano nebo i zemlja, nastao je međusobni život, prostrujale su milosti i molitve. Stvorena je jedinstvena zajednica, jedno općinstvo svih po Kristu posvećenih, onih na nebu, nas na zemlji i onih u čistilištu.

Tiskana i audio-video izdanja MORH-a možete kupiti po **pristupačnim cijenama** u trgovini vojnom opremom "Hrvatski vojnik" u Zvonimirovoj ulici 5 u Zagrebu, te kantinama tvrtke

"**Pleter-usluge d.o.o.**": vojarna "Croatia" i hotel "Zvonimir" u Zagrebu; vojarna "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji; Požega 1 u Požegi; Gašinci u Đakovačkoj Satnici; Bosut u Vinkovcima; Zemunik u Zadru; Knin 1 u Kninu; Lora 2 u Splitu i u hotelu "Rakitje" u Rakitju.

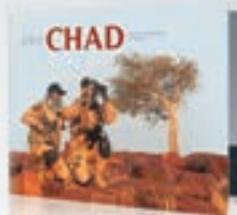


KNJIGE

Pozdrav iz Chaghcharana
10 godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama
Suvremeno oklopništvo
Hrvatski vojnik u službi zajednice
Razvoj streljačkog naoružanja



01 / KNJIGE



FOTOMONOGRAFIJE

Mirovna misija Chad
Od branitelja domovine do čuvara svjetskog mira
Vojska pobjednika - s ponosom u budućnost



02 / FOTOMONOGRAFIJE



03 / DVD

DVD

Hrvatska kopnena vojska
5 minuta za sjećanje - komplet pet filmova
20 godina Tigrova
Krvari Uskrs - Plitvice 1991. - 5 minuta za sjećanje
VRO Bljesak - 5 minuta za sjećanje
Akrobatska grupa Krila Oluje
Čuvari svjetskog mira
VRO Oluja - 5 minuta za sjećanje
Zanimanje vojni pas
Mirovna misija Chad
15 godina operacije Maslenica
Kadetski bal
Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape



04 / CD

CD

Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape
Hrvatske koračnice
Domovini s ljubavlju





www.hrvatski-vojnik.hr